100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

Apariție săptămânală
5,99 LEI / 29,99 MDL

14

CHE GUEVARA

DeAGOSTINI

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

Che Guevara **Numărul 14**

Pentru orice informație sau lămurire,
contactati-ne la telefonul: **(021) 40.10.888** sau trimiteți un e-mail la info@deagostini.ro
Servicii pentru clienți: de luni până vineri, între orele 10:00 - 15:00
Pentru o mai bună deservire solicitati întotdeauna publicația de la același punct de vânzare și informați vânzătorul asupra intenției de a cumpăra și aparițiile următoare.
Pentru orice informație, lămurire, înlocuire de exemplare sau comenzi de numere anterioare, sunați-ne la tel. **(021) 40 10 888**
Pentru informații și comenzi de numere anterioare, cititorii din Republica Moldova pot suna la **(022) 21.07.98** - Paramedia, Chișinău.

Vizitați site-ul nostru la adresa

www.deagostini.ro

EDIȚIE SĂPTĂMÂNALĂ
EDITURA: De AGOSTINI HELLAS SRL
EDITOR: Petros Kapnistos
MANAGER ECONOMIC: Fotis Fotiou
MANAGER DE REDACȚIE ȘI PRODUCȚIE: Virginia Koutroubas
ADRESĂ: Vuliagmenis 44-46, 166 73 Atena
MARKETING MANAGER: Michalis Koutsoukos
PRODUCT MANAGER: Nasita Kortesa
COORDONATOR DE PRODUCȚIE: Carolina Poulidou
MANAGER DISTRIBUȚIE: Evi Boza
MANAGER LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Dimitris Pasakalidis
COORDONATOR LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Antonis Lioumis

ADAPTARE PENTRU LIMBA ROMÂNĂ:
Fast Translate, Best Communication Media SRL
DTP: RAY
TIPĂRIRE ȘI LEGARE: NIKI EKDOTIKI S.A.
DIRECTOR DE PRODUCTIE TIPOGRAFIE: STELIOS KRITSOTAKIS

IMPORTATOR: Media Service Zawada S.R.L.
Country Manager: Mariana Mihălțan
Marketing Manager: Adina Bojică
Redactor: Gabriela Muntean
Distribution Manager: Dan Iordache
ADRESA: str. Louis Pasteur nr. 38, et.1, ap.5,
sector 5, București, România
Telefon: (+40) 21 318 7398
DISTRIBUITOR: Hiparion S.A.

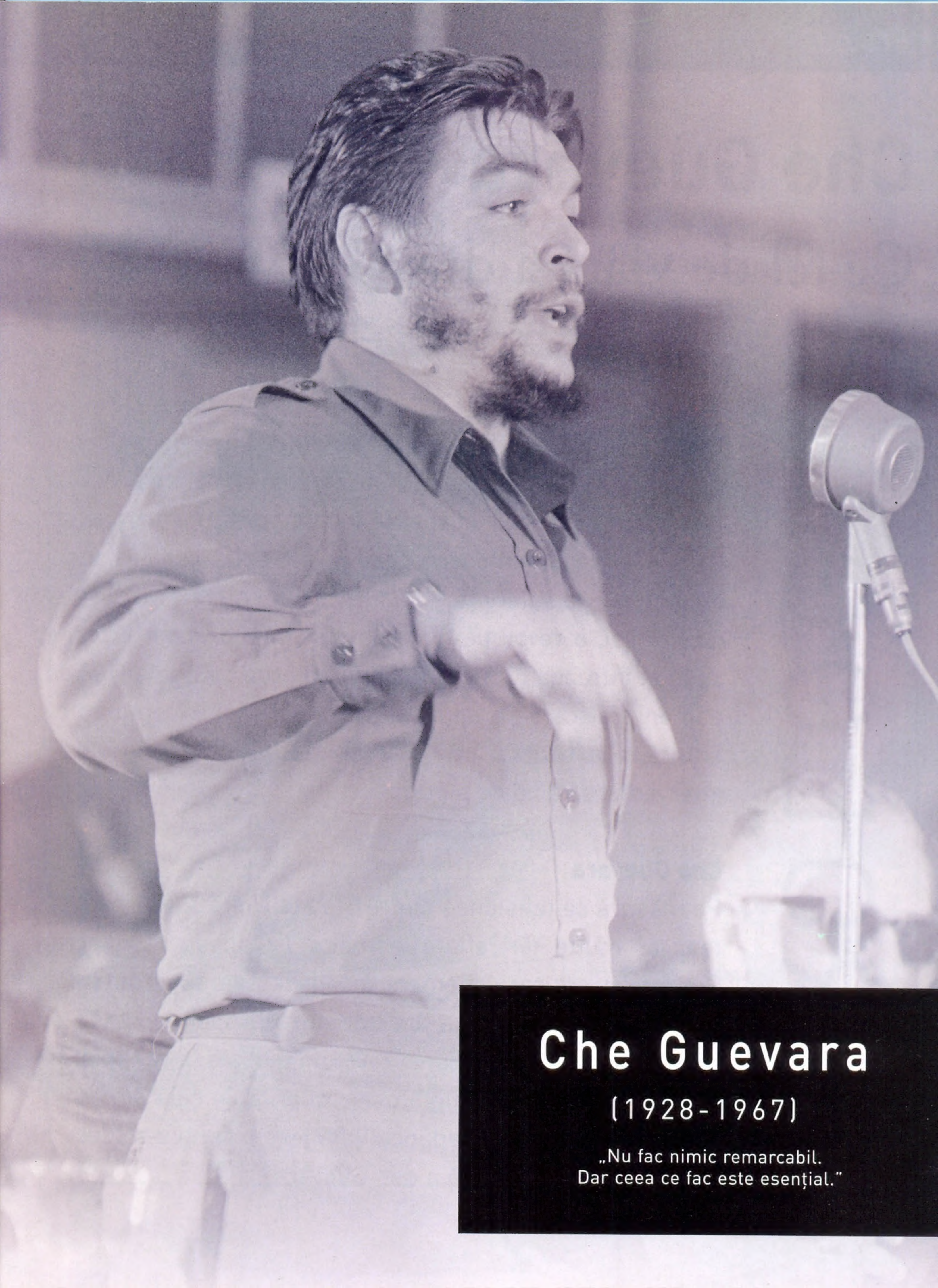

ISSN: 1791-0765

Fotografii: Uniphoto Press, Corbis Japan, De Agostini Picture Library
Fotografie copertă: Korda «CHE GUEVARA» 1960 © ADAGP - OSDEETE 2007/Photo Scala, Florence

Prețul numerelor
Prețul primului număr: 2,99 LEI / 14,50 MDL
Prețul celui de-al doilea număr și al tuturor celorlalte numere: 5,99 LEI / 29,99 MDL

Che Guevara

(1928-1967)

„Nu fac nimic remarcabil.
Dar ceea ce fac este esențial."

Che Guevara

Ce fel de viață a dus Guevara?

PROLOG

AMERICA LATINĂ. După ce Columb a descoperit continentul, acesta a fost mai întâi luat în stăpânire și devastat de către spanioli, ca apoi să îndure opresiunea imperialismului american modern, ceea ce le-a adus localnicilor ani îndelungați de suferință.

Și totuși, o revoluție dintr-un stat mic, precum Cuba, a zguduit întreaga lume. Inițiată de un grup de numai 100 de oameni, mișcarea a ajuns să răstoarne conducerea autocratică și a rezistat cu hotărâre mai multor tentative de intervenție străină de a opri revoluția.

Che Guevara

Pe măsură ce tensiunea dintre Statele Unite și Rusia creștea, iar multe țări aflate la mijloc își țineau răsuflarea, Guevara a criticat vehement incapacitatea superputerilor mondiale de a face față acestei situații. Apoi, pentru a-și atinge propriul scop al unei revoluții globale, a renunțat la tot pentru a redeveni luptător de gherilă, în cele din urmă găsindu-și sfârșitul în adâncul junglei, ca simplu soldat.

Așadar, ce fel de viață a dus Guevara?

TABEL CRONOLOGIC

1492	Columb descoperă continentul american
1521	Cortez îngenunchează Imperiul Aztec
1532	Pizarro învinge Imperiul Incaș
1816	Argentina își câștigă independența
1902	Cuba își câștigă independența
1910	Revoluția Mexicană
1914	Începe Primul Război Mondial
1917	Revoluția din Rusia
1928	Se naște Guevara
1939	Începe cel de-al Doilea Război Mondial
1949	Se instaurează Republica Populară Chineză
1950	Începe Războiul din Coreea
1951	Guevara întreprinde prima traversare a continentului
1952	Începutul regimului Batista
1953	Guevara traversează continentul pentru a doua oară
1954	Comunismul este scos în afara legii în Statele Unite
1955	Se căsătorește cu Hilda Gadea. Îl întâlnește pe Castro
1956	Gherilele debarcă în Cuba. Începe revoluția cubaneză
1959	Batista este exilat. Se instaurează noul regim în Cuba
1961	Tentativa cubanezilor aflați în exil de a invada Cuba
1962	Criza din Cuba
1963	Asasinatul lui Kennedy
1964	Discursul către Națiunile Unite
1965	Începe războiul din Vietnam. Dispariția lui Guevara
1967	Moartea acestuia în Bolivia
1975	Sfârșitul războiului din Vietnam
1979	Uniunea sovietică invadează Afganistanul
1982	Războiul din Insulele Falkland
1991	Căderea Uniunii Sovietice

Viața scurtă dar strălucită a revoluționarului ardent

Guevara s-a născut în Argentina şi a avut parte de o copilărie fericită. Doar astmul cronic i-a pricinuit tot felul de probleme. Călătorind de două ori de-a lungul întregului continent pentru a vedea nivelul de trai al sud-americanilor, s-a hotărât să îşi sacrifice viaţa pentru a-i ajuta pe aceşti oameni, conducând trupele în timpul revoluţiei cubaneze. În urma revoluţiei, poziţia lui s-a consolidat, putând astfel să reziste în faţa imperialismului american şi sovietic. Să privim mai îndeaproape, aşadar, cei 39 de ani petrecuţi pe pământ de acest erou controversat.

Un spirit de aventurier născut din lupta cu boala

Crescând înconjurat de dragoste

CHE GUEVARA, pe numele său adevărat Ernesto Guevara, s-a născut pe 14 iunie 1928 în Argentina. Acesta a fost începutul vieții omului care avea să inspire declanșarea revoluțiilor pe tot continentul sud-american.

Tatăl său, Ernesto Guevara Lynch, era un întreprinzător lipsit de griji care avea mai multe afaceri de mică anvergură. Inițial, familia Guevara fusese trimisă din Spania în Peru odată cu cucerirea acestei țări de către spanioli, pentru a administra o fermă de dimensiuni mari. Dar toate acestea se întâmplaseră demult, în trecut, iar până la generația lui Lynch nu mai rămăsese nici urmă din fermă. Mama lui Guevara, Celia de la Serna y Llosa, nu provenea dintr-o familie deosebit de bună, însă era cunoscută în rândul prietenilor pentru comportamentul liberal și emancipat. Stătea picior peste picior și își tundea părul scurt, ambele în egală măsură de controversate pentru o femeie la acea vreme. Pe când cuplul se afla într-o călătorie de afaceri, Celia, însărcinată fiind, a intrat brusc în travaliu și a fost dusă de urgență la un spital local, unde l-a născut pe Ernesto. Aventurierul și hoinarul de mai târziu a dovedit aceste trăsături încă din momentul nașterii.

Familia Guevara a avut dintotdeauna o afinitate pentru peregrinări. De îndată ce Lynch Guevara punea pe picioare o afacere, devenea brusc interesat de altceva și se muta cu tot cu familie. La scurtă vreme după nașterea lui Ernesto, familia acestuia s-a mutat în regiunea Misiones din Argentina, în apropierea graniței cu Brazilia, unde tatăl lui deținea o fermă. Dar în curând, regiunea a început să fie bântuită de hoți, forțându-l pe Lynch să închidă ferma. Familia s-a mutat apoi în capitala Argentinei, la Buenos Aires, unde Lynch s-a angajat ca agent imobiliar. Și de această dată, Lynch s-a săturat de munca sa și s-a mutat cu tot cu familie într-o regiune din apropierea graniței cu Paraguay, de-a lungul râului Parana, pentru a administra un șantier naval. Familia Guevara și-a schimbat deseori reședința și nu s-a așezat cu adevărat niciodată într-un loc anume. Che, la rândul său, nu putea să meargă la școală din pricina astmului, ceea ce făcea ca plecările să nu fie tocmai o problemă.

Părinții l-au îngrijit cu mare atenție. Tatăl îl adormea în brațe pentru a împiedica vreo criză de

▲ Guevara la vârsta de 4 ani. A fost un copil foarte bolnav, dar care s-a născut într-o familie iubitoare și a avut o copilărie fericită.

Centrul modern al orașului Buenos Aires. Obeliscul din centrul pieței a fost înălțat în 1936 pentru a sărbători cel de-al patrulea centenar al orașului.

▲ Ținutul Panpa din nordul Argentinei, pe care Che îl explora pe bicicletă.

astm, iar mama l-a învățat să scrie și să citească. Che avea un frate și o soră mai mici, care se întorceau mai devreme de la școală pentru a se îngriji de fratele bolnav și a-i arăta notițele de la ore. Acesta era modul în care învăța Guevara.

După ce un medic le-a recomandat să se mute la țară, unde aerul era mai curat, familia și-a făcut iarăși bagajele și s-a mutat în Cordoba. Odată cu această mutare și cu ajutorul întregii familii, starea lui Che s-a îmbunătățit treptat și a putut, în sfârșit, să facă sport. Apoi, în 1941, a început școala. Familia a decis atunci să revină la Buenos Aires. Ulterior, Che a obținut note remarcabil de bune la școală, în special la matematică și la științele naturii, ceea ce l-a determinat să își continue studiile la facultatea medicină. Îi plăcea să meargă pe bicicletă și făcea deseori excursii, explorând regiunea Panpa, o întindere vastă de șes, în nordul Argentinei.

▼ Părinții alături de nou-născutul Che.

Epoca „fiului rătăcitor"

În 1947, Guevara a plecat la facultatea de medicină din Buenos Aires, și pe lângă cursurile obligatorii, a studiat literatura, filozofia, psihologia și alte materii, dovedind un interes deosebit pentru filozofia socială. În acea perioadă, ținea tot timpul la căpătâiul patului cartea lui Nehru „Descoperirea Indiei". Era profund impresionat de istorisirile despre generozitatea lui Gandhi cuprinse în carte.

A intrat apoi în marină, ca ordonanță, și a călătorit de-a lungul Americii de Sud, cărând marfă și vânzând pantofi recondiționați. A devenit foarte interesat de studiile sociale, mai degrabă pentru experiență decât pentru bani, de care nu avea nevoie în mod deosebit. Poate că moștenise de la mama sa spiritul liber, pentru că inima îi hoinărea mereu și nu își putea reprima curiozitatea pur intelectuală în fața evenimentelor din jur, de unde și reputația sa de aventurier. Deși participa uneori la petreceri și alte evenimente sociale obișnuite în rândul celor de vârsta sa, acestea rămâneau totuși o raritate, Guevara preferând distracțiile neplanificate și nesăbuite.

Guevara a fost un aventurier și în dragoste. În 1950, s-a îndrăgostit de o femeie pe care o cunoscuse la nunta unui prieten; se numea Chichina, avea ochi mari, minunați, și părul lung. Vărul lui avea să susțină: „A fost dragoste la prima vedere".

Între cei doi exista însă un mare obstacol: familiile lor se situau pe trepte sociale diferite. Familia Guevara nu era săracă, însă nici nu trecea peste medie ca statut social și bogăție. În schimb, fata provenea dintr-o familie ilustră și bogată, deseori fiind supranumită „Prințesa". Rudele fetei nu-și ascundeau defel disprețul față de tânărul îndrăgostit când acesta își făcea apariția la ea acasă cu cravata desfăcută. Nimic însă nu l-a descumpănit, nici măcar atunci când aceștia i-au luat în derâdere cămașa din nailon puțin murdară, ba chiar a intrat sub duș complet îmbrăcat, în semn de protest.

În această etapă a vieții, Guevara a făcut mai multe descoperiri. A încercat să inventeze un insecticid original, pe care l-a numit Capone și pe care l-a făcut în propriul garaj, manevrând cu mâinile goale substanțe chimice extrem de toxice. Din nefericire, produsul final avea un miros neplăcut atât de pătrunzător, încât n-a putut fi niciodată utilizat.

Dar Che avea visuri mult mai mari. Voia să străbată continentul de la un capăt la celălalt. I-a spus Chinchinei că ar trebui să hoinărească pur și simplu de-a lungul continentului, în luna de miere. America de Sud este de 46 de ori mai mare decât Japonia, acoperită în mare parte de junglă și deșerturi aride; nici pe departe o regiune care să fie ușor de străbătut. Cu toate acestea, visul tânărului și-a găsit rapid împlinirea, datorită spiritului său îndrăzneț.

CLIPE PERSONALE

UN FAN AL SPORTURILOR ÎNCĂ DIN COPILĂRIE

Guevara a fost un susținător pasionat al sportului. În copilărie a suferit de astm cronic și nu putut astfel merge la școală, dar de îndată ce s-a făcut mai bine a început să își petreacă cea mai mare parte din timpul său practicând sport.. Iar intensitatea cu care a practicat diferite sporturi este mai degrabă neobișnuită.

A început să joace ping-pong după ce și-a construit propria masă acasă și a exersat. Ca urmare, a devenit vice-campion într-un turneu regional.

La fotbal, era chiar mai bun. Fotbalul este un sport extrem de popular în America de Sud chiar și în zilele noastre, iar Guevara a jucat mult în copilărie. Pentru că nu putea alerga foarte mult din cauza astmului, juca pe postul de portar.

A primit cadou un pistol de la tatăl său și exersa la tir; pe deasupra, a participat și la un turneu de sărituri cu prăjina. Orice sport ar fi jucat, avea mereu un inhalator la îndemână, în caz că avea o criză de astm.

Detestând să piardă, Guevara a început apoi să practice sporturi de contact. La universitate, s-a alăturat echipei de rugby, deși medicul încercase să îl convingă să renunțe, temându-se de eventualitatea unui atac de cord. Nu i-a acordat însă nicio atenție și i-a răspuns: „Voi continua să joc rugby, chiar dacă voi plăti cu viața." Tatăl lui nu a mai avut de ales decât să îl lase să joace însă l-a rugat pe unul dintre colegii de echipă să fie mereu pe marginea terenului, cu un inhalator gata pregătit în caz de urgență. Mai târziu, Guevara a devenit și editor la o revistă de rugby.

◄ Guevara urmărind un meci de fotbal în Brazilia. Era un fan înrăit al tuturor sporturilor.

Călătoria hoinarului

▲ Podișul Anzilor. Poderosa nu mai poate face drumurilor proaste și cedează complet până la urmă, astfel încât cei doi sunt nevoiți să continue făcând autostopul.

Visul său dintotdeauna: traversarea continentului

ACEASTĂ traversare a continentului dezvăluie mai mult decât orice altceva personalitatea lui Che. Totul a început cu câteva vorbe spuse în treacăt unui prieten din liceu, Granado, care ajunsese deja medic: „Ar trebui să o luăm pe Poderosa și să mergem până în America de Nord". Poderosa [Măreața, Puternica (sp.)] era numele dat de Granado motocicletei sale de 500 cc. Granado a fost surprins de idee, dar l-a cucerit imediat, așa că cei doi au pornit în călătorie, începând astfel voiajul nebunesc de-a lungul continentului. În decembrie 1951, luându-și rămas-bun de la Chichina și de la familie, Guevara a plecat în marea călătorie. Mai întâi, cei doi prieteni s-au îndreptat spre Santiago, Chile, apoi către podișul Anzilor. Pentru că nu aveau cunoscuți înstăriți prin zonele pe care le străbăteau, cei doi prieteni își petreceau nopțile în secțiile de poliție, de pompieri, la ferme sau în spitale, iar de câte ori erau strâmtorați cu banii, își plăteau datoriile muncind. De pildă, au spălat puntea vasului cu care au traversat un râu și au ajutat o familie să se mute pentru a putea călători apoi în camioneta cu lucruri.

Poderosa nu a mai rezistat călătoriei îndelungate și drumurilor proaste, așa că cei doi prieteni au decis să o dea la fier vechi și să își continue călătoria cu autostopul. Nu aveau nici cea mai mică intenție de a face cale întoarsă înainte de a ajunge la capăt. Guevara a suferit permanent de crize de astm în timpul călătoriei, dar nu s-a decis nici măcar o clipă să o întrerupă și să meargă la medic.

Odată ajunși în Peru, au vizitat ruinele incașe, iar Guevara nu și-a putut reprima admirația înaintea edificiului de la Machu Picchu. Aproape că vedea cu ochii minții conchistadorii spanioli nimicind incașii. A scris în jurnalul personal: „Popoare sud-americane, răzbunați-vă pentru nedreptățile trecutului" și alte asemenea declarații radicale. Au stat o lună la Machu Picchu și se întrețineau lucrând la un centru medical pentru oameni nevoiași, și abia apoi și-au continuat călătoria. Următoarea destinație a fost pădurea amazoniană: cei doi prieteni au pornit în josul râului cu barca, uneori chiar pe plute improvizate, și au ajuns în Columbia, unde au lucrat ca antrenori de fotbal pentru a face rost de bani. Se spune că Guevara era un „portar genial". La vremea respectivă însă, țara era condusă de un dictator, iar cei doi erau deseori arestați sau umiliți de autorități fără vreun motiv anume. Înfuriați, au părăsit Columbia, îndreptându-se către Venezuela, unde Granado și-a găsit un loc de muncă stabil și a decis să rămână. Însă Guevara, nefiind încă multumit pe deplin de călătorie, a zburat clandestin cu un avion care transporta cai de curse în America de Nord, revenind, într-un final, în Argentina. Aventura durase 8 luni.

▲ Francisco Pizarro. Alături de cei 300 de soldați ai săi, a plecat în America de Sud în căutarea aurului și a masacrat civilizația incașă stabilită în Munții Anzi.

▲ Vestigiile de la Machu Picchu din Peru. Acest oraș a fost construit din piatră la o altitudine de 2.400 de metri și are un sistem de transport al apei foarte dezvoltat, utilizat la irigații.

Biblioteca de amintiri

RUINELE INDIENE

Atunci când Columb a descoperit continentul american, mai multe civilizații erau deja întemeiate în America Latină, dintre care cele mai prospere erau civilizația incașă în Anzi, cea mayașă în Mexic și Aztecii, care trăiau în apropiere de Mexico City din zilele noastre.

Toate aceste civilizații s-au format în perioada următoare epocii de piatră, însă niciuna nu era atât de avansată precum cea europeană. Aveau în schimb un nivel ridicat de cunoștințe în domeniul matematicilor, medicinii, astronomiei etc. și erau capabile de realizări remarcabile în domeniul construcțiilor. De unde și uimirea multora în fața vestigiilor acestor civilizații. O astfel de ruină care stârnește admirația este Machu Picchu. Nu se cunoaște cine a dispus construirea acestui oraș la o asemenea altitudine și nici cum au putut transporta materialele necesare pe creasta unde este înălțat. O altă descoperire uluitoare o constituite desenele uriașe de la Nazca. Populația Nazca a precedat incașii, însă nu se cunoaște cine a realizat desenele în sol.

Mulți sunt, de asemenea, fascinați de magia mayașilor, de orașul religios Teotihuacán din Mexic, precum și de alte vestigii ale acestor civilizații vechi.

Președintele argentinian Peron. Deși un dictator, a fost foarte apreciat de oameni și a dat numele unui sistem politic aparte denumit Peronism. Este unul dintre politicienii de marcă ai Argentinei.

Ca urmare a acestei călătorii, i-a sporit interesul pentru cultura și istoria popoarelor sud-americane; pentru civilizațiile întemeiate de strămoșii acestora și distruse de europeni; pentru dictaturile atunci majoritare, care uzurpau dreptul la libertate și forțau cetățenii să trăiască la marginea societății. Acestea sunt câteva dintre reflecțiile sale după experiența traversării continentului, care au rămas definitorii pentru personalitatea sa. La întoarcerea în Buenos Aires, a scris în jurnal: „Vechiul Guevara a pierit. Acest peregrinaj m-a schimbat mult mai mult decât anticipasem vreodată." Spiritul său aventurier vădea acum un interes deosebit pentru politică, după cum scria și în jurnal: „Menirea mea pe acest pământ sunt oamenii."

Primele idei revoluționare

La întoarcerea din călătorie, și-a reluat studiile cu ardoare. S-a concentrat asupra bolii lui Hansen, a alergiilor, a fiziologiei, a psihologiei etc. Spre deosebire de prima tinerețe, Guevara era acum extrem de serios în privința învățăturii, ceea ce i-a uluit pe mulți colegi. Cu toate acestea, motivul pentru care învăța nu era să devină medic, ci pur și simplu nu dorea să renunțe la studiu. Cu alte cuvinte, știa deja că avea să devină altceva decât medic. Nu se mai simțea defel atașat de Argentina, imaginea pe care o avea despre această țară întinsă era aceea a unui uriaș teren rural. În acea perioadă, în Argentina apăreau primele semne ale dictaturii sub conducerea lui Juan Domingo Peron, care își opresa propriul popor. Acesta a fost unul dintre motivele pentru care Guevara s-a distanțat afectiv de țara natală. S-a despărțit, de asemenea, de Chichina, pe care o iubise atât de mult. Avea un vag sentiment că viața sa era mai importantă de-atât, că avea o menire specială. Dar, la acea vreme, nu avea habar care ar fi fost aceasta. Și pentru a afla, a pornit iarăși în călătorie de-a lungul continentului.

În iunie 1953, și-a obținut dreptul de practică și a părăsit imediat Argentina. Plecând aproape fără niciun ban în buzunar, era cât se poate de clar că avea să ducă o viață de adevărat nomad. De această dată, destinația era Venezuela, unde locuia prietenul său, Granado. Plănuia să-l întâlnească și să își continue amândoi călătoria. Iar de-această dată, plecarea în călătorie a fost indicatorul faptului că era pregătit să părăsească Argentina pentru totdeauna.

▲ Desenul uriaș din deșertul de la Nazca. Foarte ciudat, întreaga operă de artă este imposibil de perceput de la nivelul solului.

▶ Fluviul Amazon. Lăsând în urmă Peru, Guevara și Granado au călătorit în aval către Ecuador. Înconjurat de jungla deasă și de munți, fluviul este utilizat și astăzi drept principal mijloc de transport între cele două țări.

„Nașterea" revoluționarului

După călătoria sa, către Mexic

GUEVARA ȘI GRANADO s-au îndreptat spre Venezuela, peste podișul Anzilor. Din întâmplare, au fost martori la demonstrații ale țăranilor din Bolivia și Peru, care erau suprimate cu violență de către autorități.

În acea vreme, democrația încă nu prinsese rădăcini în America de Sud, iar majoritatea țărilor erau controlate de câte un dictator. Acești dictatori se foloseau de armata națională pe post de miliție privată pentru a suprima opoziția. Oprimați și copleșiți de o fiscalitate ridicată, mulți sud-americani trăiau o viață mizeră. Când protestau, erau reduși cu repeziciune la tăcere de către armată, iar dictatorii își înăspreau atitudinea față de opoziție. În plus, nenumărate țări dezvoltate, începând cu Statele Unite, sprijineau astfel de regimuri, în schimbul anumitor privilegii economice.

Un alt motiv de înrăutățire a acestor condiții era faptul că oamenii nu aveau nicio formă de organizare sau o ideologie de grup care să îi reunească în sprijinul unei anumite cauze, ca protest împotriva guvernului. Suferind înfrângere după înfrângere, oamenii își pierdeau deseori dorința de a lupta.

▲ Batista. A fost inițial președinte ales al Cubei, însă la încheierea mandatului, se folosește de armată pentru a crea o revoltă și se autodenumește șef al statului.

În multe sate, aceștia erau copleșiți de un sentiment de resemnare. Ca simplu martor, Guevara a simțit o afecțiune deosebită față de muncitorii și țăranii care erau nevoiți să îndure o astfel de oprimare.

În rândul acestora, a cunoscut trei studenți argentinieni în Ecuador. De la ei, a aflat că „Guatemala se bucură de o democrație adevărată" și imediat și-a schimbat destinația spre Guatemala, care era, într-adevăr, o țară minunată. În acea vreme, Guatemala era condusă de un guvern socialist, iar protestele împotriva reformelor agrare care aveau loc nu erau suprimate și se făceau eforturi de reducere a prăpastiei dintre săraci și bogați. De asemenea, se garanta libertatea de exprimare. Guevara susținea că aceasta este „cea mai valoroasă țară din America Centrală". Și aici a întâlnit numeroși oameni, printre care Hilda Gadea, care le-a oferit lui Guevara și camarazilor săi o locuință. Hilda fusese evacuată de către guvernul militar din casa din Peru. În exil citise multe cărți scrise de Mao Tse-Tung și de Marx, astfel încât s-a îndrăgostit pe loc de ideile revoluționare ale lui Guevara. Che a cunoscut și mulți refugiați cubanezi. În acea vreme, Cuba era condusă de un președinte militar, Batista. Acesta a ajuns la putere printr-o lovitură de stat, a distrus democrația și a pretins toate bogățiile și resursele națiunii. Extrem de paranoic, își supraveghea permanent cetățenii, ceea ce făcea să te simți în Cuba ca într-o închisoare.

Dar populația nu putea accepta astfel de schimbări fără să opună rezistență. Protestatarii se reuneau sub conducerea unor lideri tineri și instigau la răzmeriță generală, însă nu se bucurau de prea mult succes, deși reușeau să afecteze, într-o oarecare măsură, bazele armatei naționale. Astfel de relatări l-au șocat pe Guevara; exista oare

Omul-cheie

HILDA ȘI ALEIDA

Guevara a avut două soții, cu personalități extrem de diferite. Cea dintâi soție, Hilda, era o femeie serioasă. Guevara a învățat de la ea despre marxism și s-a îndrăgostit treptat-treptat de ea. În ciuda amenințărilor, Hilda i-a respins numeroasele cereri în căsătorie. După ce a acceptat până la urmă propunerea, s-au căsătorit, dar se pare că-și petreceau timpul mai mult adânciți în dezbateri intelectuale în loc să se concentreze pe dragostea dintre ei.. Fiind cu vreo câțiva ani mai tânăr decât Hilda, se spune că Guevara era dependent de ea într-o mare măsură.

Hilda era o soție ideală, însă cei doi au fost în curând despărțiți când Guevara s-a hotărât să plece în Cuba. Când revoluția a luat sfârșit și s-au reîntâlnit, Che începuse deja legătura cu Aleida. În mai 1959 a divorțat de Hilda și s-a căsătorit cu Aleida luna următoare.

Aleida era membru în trupele de gherilă; a luptat ca adjutant și urma cu sfințenie, întotdeauna, ordinele comandantului său. Se cunosc prea puține detalii despre viața ei personală. Guevara era profund îndrăgostit de ea și erau mai tot timpul împreună. Când ieșea din casă fără Aleida, se plângea mereu că se simte singur. Toți oamenii puternici au o latură vulnerabilă, iar aventurierul Guevara a avut o slăbiciune pentru ambele femei.

▲ Guevara alături de cea de-a doua soție a sa, Aleida.

Allen Dulles, directorul CIA între anii 1953 și 1961. A avut legături cu diferite corporații puternice care aveau interese în America Centrală și de Sud și a condus mai multe comploturi în zonă, în beneficiul capitaliștilor americani.

cineva dispus să se sacrifice de bună-voie pentru a ajuta poporul cubanez? S-a simțit copleșit de dorința de a realiza o faptă eroică alături de cei ce încercaseră să se ridice împotriva guvernului și să atace bazele armatei.

„La auzul povestirilor despre acești oameni, simt cum viața mea pare incredibil de măruntă și lipsită de importanță", scria Guevara. A resimțit o admirație profundă pentru liderul acestor rebeli, Fidel Castro, pe care l-a supranumit „Cowboy" chiar dinainte de a-l cunoaște.

Castro

CIA, devenind suspicioasă cu privire la avântul luat de mișcările socialiste din Guatemala, a cerut ajutorul armatei SUA. Din pricina noilor reforme funciare, companiile străine care dețineau terenuri în Guatemala își pierdeau treptat influența și banii. După revolta civilă, armata care preluase controlul asupra țării a anulat acele reforme și a pedepsit crunt pe oricine a încercat să protesteze. „Primăvara" Guatemalei luase sfârșit; nu mai era deloc o țară în care să poți trăi. Guevara și tovarășii săi au hotărât să se refugieze în Mexic, prin El Salvador.

Mexicul era oarecum stabil din punct de vedere politic, iar capitala sa, Mexico City, era cel mai mare oraș din America Centrală și, ca atare, locul de reunire a refugiaților din majoritatea celorlalte țări latino-americane. Ascultând relatări despre revoluția mexicană, realizată de indieni și țărani, și citind materiale scrise de Pancho Villa, un adevărat Robin Hood mexican, Guevara a devenit din ce în ce mai anti-american. „De ce sunt nevoiți sud-americanii să ducă o viață atât de îngrozitoare? Deoarece politicienii sunt răi. Motivul pentru care astfel de dictaturi prosperă este faptul că beneficiază de sprijin extern – din partea Statelor Unite."

S-a întâlnit cu alți refugiați cubanezi și a înțeles, treptat, că rațiunea existenței sale este organizarea unei revoluții. Există în special un episod relevant în acest sens. În timp ce lucra într-un spital din Mexico City, a îngrijit o femeie în vârstă care suferea de astm; aceasta ar fi murit fără ajutorul său însă el a ținut-o de mână, spunându-i: „Bunico, nu ai avut parte de o viață fericită, doar de întâmplări triste, una după alta. Însă nepoții tăi nu o să treacă prin același lucru. O să fie martorii sfârșitului acestor vremuri întunecate. Îți promit". Cât a stat în Mexic, Guevara s-a căsătorit cu Hilda și au avut o fetiță.

Apoi, tocmai când se obișnuise cu noul stil de viață, în vara anului 1955 a avut parte de cea mai importantă întâlnire din viața sa: întâlnirea cu Fidel Castro. Pe atunci în vârstă de 29 de ani, Castro era cu 2 ani mai mare decât Guevara și fusese expatriat din Cuba de către Batista, și aștepta în liniște în Mexic ocazia potrivită pentru a pune la cale o revoltă. Cei doi au stat întreaga noapte făcând planuri într-o casă conspirativă din Mexico City. Guevara a simțit o admirație enormă pentru personalitatea unică a lui Castro și s-a hotărât că își dorea să joace un rol în această revoltă.

„Nu poți crede decât că acest om este nebun, însă nebunia sa este practică și realistă".

Pancho Villa, în fruntea unei mici armate, în timpul revoluției mexicane. Aceasta a fost numită și „festivalul gloanțelor" dar, până la urmă, mexicanii au reușit să îl alunge pe dictator și să-și instaureze propriul guvern.

Castro și Guevara. S-au întâlnit în casa unui refugiat cubanez, în Mexico City și au stat treji toată acea noapte, punând la cale revoluția.

Batista ține un discurs în fața soldaților. A intrat în armată la vârsta de 20 de ani și a participat la 3 lovituri de stat, conducând două dintre ele.

Răsturnarea dictaturii

Invazia la bordul unui singur vas

PE 10 OCTOMBRIE 1955, Castro a declarat începutul revoluției cubaneze. „E vremea să fim liberi, altfel vom muri cu toții," a declarat el, în timp ce cubanezii din Mexic erau gata să pună planul în aplicare. În ianuarie 1956, au început pregătirea militară în secret. Au învățat lupta corp la corp, karate, alpinism, detalii de navigație și să tragă cu arma. Totuși, zvonuri despre această pregătire au ajuns la urechile regimului Batista, astfel încât guvernul mexican, supus unor amenințări serioase din partea Cubei, i-a arestat pe capii mișcării, inclusiv pe Castro. Guevara și Hilda au fost aruncați și ei în închisoare. Se pare însă că fratele mai mic al lui Castro, Raul, a reușit să nu fie capturat și l-a rugat pe fostul președinte Lasalo Cardenas să facă ceva în legătură cu această situație, iar cubanezii au fost eliberați la scurtă vreme după incident.

În cele din urmă, Guevara a luat sub comanda sa o mică trupă de revoluționari. Cubanezii nu erau foarte încântați să primească ordine de la un străin, însă Castro i-a asigurat că totul va fi bine. Pe lângă titlul de comandant, Guevara era și medicul armatei.

Porecla „Che" provine tocmai din acea vreme, pentru că Guevara folosea mult acest cuvânt, ca un tic nervos, însemnând „Hei" într-un dialect local argentinian.

Pe 25 noiembrie, vasul Bunicuța, la bordul căreia se îmbarcaseră liderii revoluționari, a pornit către Cuba. Ambarcațiunea, având o capacitate normală de 20 de persoane, ducea 82 de soldați în această expediție. Călătoria nu a fost una dintre cele mai plăcute. Vasul vechi fusese recondiționat tot cu materiale învechite, abia putea sta pe linia de plutire sub greutatea pasagerilor și se mișca cu mare dificultate. Cu siguranță că o furtună i-ar fi fost fatală. Pe deasupra, majoritatea pasagerilor sufereau de rău de mare.

Batista primise vești din Mexic despre plecarea lui Castro spre Cuba, astfel că a trimis câteva aeronave și vase în patrulare și a întărit măsurile de securitate de-a lungul țărmului. Armata americană a trimis, de asemenea, submarine și alte nave în sprijinul Cubei. Un uriaș sistem de apărare fusese pus la punct împotriva unui singur vas care venea din Mexic. Deși părea imposibil, Bunicuța a ancorat fără incidente. Acest lucru a fost posibil, deoarece cubanezii rămași în Mexic au trimis mesaje în Cuba, anunțând oamenii de iminența revoluției, ceea ce a provocat rebeliuni în masă la Havana și Santiago și a distras atenția armatei de la nava lui Castro. Bunicuța a ancorat în Oriente, pe coasta de sud a Cubei, pe 2 decembrie 1956.

Lazaro Cardenas a participat la revoluția din Mexic având gradul de general. În calitate de președinte al Mexicului, a luptat pentru reforma funciară și pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă.

Sosirea gherilelor în Cuba. Castro este al doilea din dreapta, iar Guevara al doilea din stânga.

Bunicuța. Castro a cumpărat vasul pe o nimica toată, după ce fusese aproape distrus de un uragan și abandonat. Era într-o stare jalnică, motoarele abia funcționau și se afla deseori în pericol de a se răsturna.

Victoria din războiul de gherilă

La sosirea în Cuba, armata revoluționară și-a început lupta în junglă. Refugiindu-se în zone mai muntoase după ce au fost urmăriți îndeaproape de spioni și agenți guvernamentali, revoluționarii au încercat, pentru început, să supraviețuiască. Mulți localnici i-au primit în căminele lor pe acești soldați care, în ianuarie 1957, și-au adunat suficient curaj să atace o garnizoană aflată în construcție. De-atunci înainte, sorții războiului au înclinat când de partea rebelilor, când de partea guvernului.

Vedere dinspre străzi a Sierrei Maestra, unde gherilele au săpat tranșee.

Marea Caraibilor

Datorită faptelor incredibile de eroism de pe câmpul de luptă, Guevara a fost rapid acceptat ca numărul 2, după Castro. La rândul său, acesta din urmă aduna susținători pe tot teritoriul țării și în curând revoluția s-a generalizat la nivel național. Prin urmare, au izbucnit proteste studențești în țară, muncitorii încercau să saboteze guvernul, iar armata a fost silită să facă față la trei revolte din interior. În noiembrie, Havana a fost copleșită de atentate teroriste cu bombe, la scară largă. În aprilie 1958, întreaga țară a intrat în grevă. Realizând faptul că nu se va putea menține la putere atâta timp cât rebelii erau în viață, Batista a lansat un atac dezlănțuit în toate zonele muntoase. Atacul a fost nemilos și a durat trei luni, timp în care Castro se resemnase cu gândul morții. Remarcabil, totuși, gherilele au fost victorioase, în cele din urmă. Forțele guvernamentale au înregistrat 2000 de răniți, spre deosebire de cei 50 în rândul rebelilor. În plus, aproape 600 de țărani i-au ajutat pe rebeli în lupta împotriva guvernului. Forțele revoluționare au reușit să sustragă tancuri și alte arme pentru cauză.

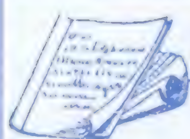
La finele lunii august, Guevara, aflat în fruntea diviziei sale, și-a croit drum spre inima Cubei. Parcurgând munții și suportând atacuri repetate din partea forțelor guvernamentale, armata lui Guevara a devenit din ce în ce mai puternică, bucurându-se și de sprijinul localnicilor, care îi ajutau cu provizii și oameni. Respingând atacurile inamice, grupul a reușit să ajungă până în regiunea Las Villas pe data de 15 octombrie, unde și-au făcut tabără temporară. Astfel, atât Castro cât și Guevara erau baricadați în interiorul teritoriului cubanez.

În noiembrie, guvernul Batista a organizat alegeri naționale, pentru a arăta lumii întregi că populația încă îl dorea pe Batista la putere. În ciuda presiunile exercitate de armată asupra populației, rezultatul alegerilor a fost de numai 30% în favoarea dictatorului și a reușit să dovedească exact contrariul: oamenii doreau să scape de Batista. În urma alegerilor, sorții războiului au înclinat treptat, din ce în e mai mult, în favoarea revoluționarilor. Forțele guvernamentale au reușit să câștige câteva bătălii datorită armamentului superior, însă armata lui Castro, cu sprijinul localnicilor, le-a îngreunat considerabil misiunea, întrerupând transportul feroviar pe teritoriul țării, distrugând rutele de aprovizionare ale armatei. Apoi, în decembrie, revoluția a intrat în ultima fază. Printr-un atac de anvergură, armata lui Guevara a preluat controlul asupra întregii regiuni Las Villas, începând cu orașul Fomento, în doar 10 zile. În capitala provinciei, Santa Clara, au ucis peste 5.000 de inamici.

▲ Armata de gherilă pătrunde în Havana.

Capitala, Havana, rezista la limită. Pe 31 decembrie, dictatorul Batista a plecat de pe aeroportul din Havana în exil, în Statele Unite. Acest moment a marcat victoria gherilei și a fost sărbătorit printr-un discurs victorios al lui Guevara în fața trupelor sale. După 3 ani de război încrâncenat, revoluția cubaneză ajungea la final.

Versiune diferită

DOCTORUL ARE UN REGIM PROST

„Unul dintre lucrurile cele mai de preţ pe care un soldat trebuie să le aibă cu el este tutunul. Acesta ajunge să fie cel mai bun prieten al unui soldat singuratic atunci când are câteva clipe de odihnă" declara Guevara în cartea scrisă de el.

Deşi suferea de astm, Guevara era un fumător înrăit. A început să fumeze foarte mult după sosirea în Cuba, ca metodă eficientă de alungare a ţânţarilor. Până să prindă de veste, acest „rău necesar" s-a transformat în dependenţă. Fuma întotdeauna trabucuri cubaneze, care i-au devenit ulterior un semn distinctiv. Însă tutunul nu făcea deloc bine plămânilor săi deja suferinzi.

La scurt timp după sfârşitul revoluţiei, a fost internat în spital din pricina unor probleme la plămâni şi medicii i-au descoperit o tumoare de proporţii în plămânul drept.

Îngrijorat de starea de sănătate a lui Guevara, Castro i-a pus la dispoziţie o vilă pe malul mării, pentru a-şi petrece convalescenţa. Însă Guevara a refuzat să cedeze în faţa bolii şi nu avea nicio intenţie să se odihnească. S-a plâns că vila era prea luxoasă şi a reînceput să fumeze, ignorând sfaturile a trei medici. Până la urmă, după o ceartă încinsă cu aceştia, i s-a permis să fumeze un trabuc pe zi. Deşi el însuşi era medic, nu a acordat niciodată atenţie propriului trup.

▲ Guevara fumând cu satisfacție o havană.

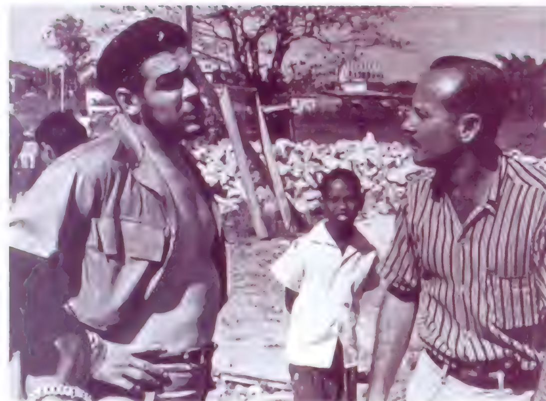
Conflicte în cadrul noului guvern

Scena mondială

BUCUROȘI PESTE MĂSURĂ DE LIBERTATEA abia regăsită după ani de dictatură, cubanezii au început treptat să își instaureze noul guvern. Noul președinte era un politician moderat, Manuel Urrutia, iar Milo Cardona, alt moderat, a fost numit prim ministru. Inițial, Castro trebuia să devină președinte dar, pentru a nu înrăutăți relațiile cu Statele Unite, a decis să numească politicieni moderați și susținători de-ai lui Batista pentru portofolii importante în guvern.

Pe de altă parte, își trata camarazii din gherilă cu extremă răceală, acordându-le posturi foarte puțin semnificative în noul guvern. Considera că erau simpli soldați, prea puțin pricepuți la politică, iar mulți dintre ei erau țărani la origine și aveau vederi politice radicale, de stânga. Deși el însuși comunist, Castro încerca să evite o revoluție socială bruscă și se străduia să se asigure că aceștia nu făceau parte din noul guvern. Nici Guevara nu a făcut excepție: deși se bucura de un respect enorm datorită activității sale revoluționare, ulterior a fost lăsat complet în afara peisajului politic.

Bineînțeles, membri gherilei au obiectat cu tărie. Nu vedeau deloc cu ochi buni faptul că moderații, care nu realizaseră mai nimic în timpul revoluției, primeau posturi atât de importante. Atunci Guevara le-a exprimat în public nemulțumirile în cadrul interviurilor cu jurnaliștii și în discursuri către popor, ceea ce a contribuit, desigur, la nașterea controverselor. Deși nu avea portofoliu în guvern, Guevara era „chipul" revoluției și o figură deja legendară, recunoscută de presă, iar influența sa era puternică. În ciuda eforturilor de mediere ale lui Castro, tensiunile dintre gherilă și moderați s-au acutizat.

▸ Guevara, ministru al industriei, inspectează fabricile și uneori muncește și el alături de ceilalți.

▴ Urrutia, președintele ales după revoluția cubaneză. Țintă a criticilor acerbe din partea lui Guevara și a celorlalți radicali, se lasă prins în curând într-un conflict cu Fidel Castro.

În urma acestora, primul ministru Cardona s-a implicat într-un conflict între cele două părți și a fost silit să își dea demisia în februarie, 1959. Castro și-a asumat imediat acest post, i-a ascultat cu atenție pe Guevara și susținătorii acestuia, a redus nivelul chiriilor, cheltuielilor cu utilitățile publice, transportului și asistenței medicale. De asemenea, a confiscat terenuri de la cei bogați și le-a dat săracilor și a pus în aplicare o serie întreagă de reforme de extremă stânga. Și totuși, Guevara nu era pe deplin mulțumit: considera că ideal ar fi un guvern în întregime comunist și era profund nemulțumit de faptul că acelor corporații americane răspândite în peisajul cubanez li se permitea în continuare să facă afaceri.

America devine inamicul

În luna iunie a aceluiași an, Castro i-a desemnat o misiune lui Guevara. I-a cerut să fie șeful unei delegații în străinătate care să arate lumii întregi situația din Cuba. Guevara tocmai divorțase de Hilda și se căsătorise cu o camaradă din gherilă, Aleida March, astfel că era preocupat de problemele sale personale, însă s-a bucurat de ocazia de a avea o anumită măsură de putere politică, a acceptat misiunea și a început călătoria în străinătate. Avea 31 de ani pe-atunci.

Călătoria a durat trei luni, în timpul căreia a călătorit în special prin țări ale lumii a treia din Africa și Asia. Se poate deduce, din refuzul de a vizita atât Statele Unite, cât și Rusia, că se încerca menținerea unei poziții de neutralitate a Cubei, pe o scenă politică din ce în ce mai clar polarizată între cele două părți.

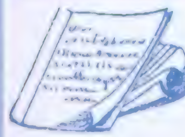
Stilul personal al lui Guevara s-a făcut simțit și în diplomație, făcând declarații îndrăznețe sau realizând acțiuni care dese-

▾ Guevara în timpul unei întâlniri cu Nacer, președintele Egiptului.

Guevara, guvernator al Băncii Naționale Cubaneze. Deși având cu totul alt fel de muncă acum, arată în continuare ca un luptător de gherilă.

Versiune diferită

CANDIDATUL SOMNOROS

În noiembrie 1959, Guevara a devenit guvernator al băncii naționale, un eveniment considerat senzațional de multă lume. Ambasadorul cubanez în Statele Unite i-a cerut lui Castro să își revizuiască decizia imediat, iar angajații băncii au protestat la aflarea veștii. Până și tatăl lui Guevara a declarat: „De câte ori un Guevara se apucă de afaceri, dă greș", exprimându-și dubiile la adresa numirii fiului său pe acel post. Opinia generală era că Guevara nu era potrivit pentru acest gen de muncă. La finele mandatului, el însuși a recunoscut că lupta de gherilă fusese mult mai interesantă și că nu avea habar de finanțe. Și-atunci, cum de a fost totuși ales pe acest post?

Cum s-au petrecut lucrurile ne spune o altă povestire interesantă. La ședința de alegere a următorului guvernator al băncii naționale, președintele le-a cerut tuturor celor interesați să ridice mâna. În acel moment, Guevara era pe punctul de a adormi și a ridicat inconștient mâna. Nu a existat nicio contra-candidatură, astfel încât a fost confirmat pe loc. Această poveste e doar un zvon, însă pare a fi genul de întâmplare specifică lui Che.

În timpul mandatului ca guvernator al băncii naționale, și-a petrecut un timp îndelungat studiind finanțe și ocupându-se cu problemele ridicate de naționalizare și de emiterea unei noi monede.

ori ajungeau pe prima pagină a ziarelor de fiecare dată când se întâlnea cu politicieni de rang înalt în țările vizitate. A comentat defavorabil reformele agrare ale președintelui Nacer în Egipt, considerându-le insuficiente, și a depus flori la memorialul lui Gandhi în India. A vizitat Japonia în plin avânt economic al acesteia, dar a criticat aspru țara din pricina alianței vizibile cu Statele Unite. Totodată, a vizitat muntele Fuji, a urmărit un turneu de sumo și a adus omagiu victimelor bombardamentului nuclear de la Hiroshima.

Întors acasă, Castro a fost implicat într-o situație conflictuală. Începuse bătălia între facțiunea pro-americană de dreapta și cea pro-comunistă, de stânga. Urrutia și alți politicieni de dreapta îl vânau pe Castro și încercau să îl determine să demisioneze, însă Castro și susținătorii săi au ripostat prin organizarea unei greve generale, ceea ce a condus la demisia lui Urrutia. Acest moment a reprezentat o victorie foarte importantă pentru Castro, fără a fi totuși o situație la care el să fi aspirat, pentru că de atunci, Cuba a început să aibă o imagine extrem de comunistă.

După cum prevăzuse, țările înconjurătoare au început să își exprime nemulțumirea la adresa evenimentelor recente. State puternic anti-comuniste, cum ar fi Republica Dominicană sau Statele Unite nu s-au rezumat la critici; au început să comploteze la răsturnarea guvernului Castro. Ca urmare, numeroase incidente periculoase au aveau loc frecvente în Cuba. S-a interceptat un avion care transporta arme importate în secret de Cuba. Cubanezii de dreapta au revenit în țară din Miami pentru a declanșa explozii în Havana etc.

În octombrie 1959, Castro l-a inclus pe Guevara în propriul cabinet, pe post de consilier pe astfel de probleme. Până în acel moment, Castro se arătase îngrijorat în privința vederilor de extremă stânga ale lui Guevara, însă acum când Cuba își făcea apariția pe scena politică drept stat comunist, nu mai avea nici un motiv să nu îl implice în deciziile politice. A fost numit ministru al industriei și a propus mai multe reforme pentru a ajuta la creșterea productivității pe tot parcursul țării.

În noiembrie, a fost numit guvernator al Băncii Naționale Cubaneze. Ca urmare, Cuba a primit critici severe pentru implicarea lui Guevara în astfel de operațiuni de nivel înalt, iar relațiile cu America s-au deteriorat cu repeziciune. Apoi, în iulie 1960, Statele Unite au pus embargo pe importul de zahăr din Cuba. Țara nu avea alte mijloace de a procura valută, astfel încât acest incident a reprezentat o criză națională majoră. Începuse, în sfârșit, seria sancțiunilor americane la adresa Cubei.

Țărani la tăiatul trestiei de zahăr. Singura modalitate prin care Cuba putea obține valută era exportul de zahăr, iar cea mai mare parte a acestuia avea ca beneficiar Statele Unite.

Criza nucleară

Complotul CIA

ÎN LUNA OCTOMBRIE 1960, între Statele Unite și Cuba a încetat orice activitate comercială. Cuba a ripostat confiscând toate fabricile, minele, fermele și alte active deținute de companii americane, ceea ce a reprezentat, nici mai mult nici mai puțin decât o adevărată declarație de război. În toiul acestor tensiuni, Guevara a participat la convenția țărilor socialiste în calitate de șef al delegației economice cubaneze. Nu putea organiza o contraofensivă la adresa Statelor Unite fără ajutorul câtorva state est-europene. Cuba, până nu demult atât de mândră de tânăra sa libertate și independență, înclina acum în mod inevitabil de partea Uniunii Sovietice. Hrușciov, președintele URSS de atunci, l-a primit pe Guevara la Moscova cu brațele deschise.

În timpul Războiului Rece, atât Statele Unite cât și Uniunea Sovietică au încercat amplasarea unor baterii de lansare a rachetelor în locații strategice pe glob, pentru a-și ataca inamicul în caz de necesitate. Statele Unite au amplasat o bază militară de rachete în Turcia, ceea ce i-a înspăimântat pe sovietici. Însă acum situația era diferită, odată ce Cuba își definise poziția și se alăturase grupului statelor comuniste. Cuba se afla chiar lângă Statele Unite; până și rachetele cu rază mică de acțiune puteau să ajungă la Washington DC din Cuba. Astfel, URSS a acordat Cubei o importanță strategică deosebită. Hrușciov a avut o discuție cu Guevara pe marginea revoluției rusești și a încheiat întrunirea declarând: „Orice își va dori Cuba, va primi."

Următoarea vizită a lui Guevara a avut loc în China. Mao Tse-Tung a promis Cubei multe împrumuturi fără dobândă. Numeroase alte țări comuniste s-au oferit să importe zahăr din Cuba pentru a-i crește valoarea pe piață și au oferit sprijin prin orice alte mijloace națiunii insulare. Ca urmare, mergând pe exemplul Statelor Unite, multe alte țări latino-americane au întrerupt legăturile cu statul cubanez, conducând la sporirea tensiunii în zona Caraibelor.

În februarie, Guevara a fost desemnat în fruntea noului minister al industriei și a continuat de unde rămăsese, încercând să răspândească mai departe industrializarea și să obțină salarii mai mari pentru muncitori.

În aprilie, Statele Unite au început să întoarcă armele către Cuba. Însă deocamdată s-au limitat la provocarea unor revolte interne sau a altor manifestări sociale. În fapt, Statele Unite puneau arme la dispoziția partizanilor lui Batista din Miami, îi trimiteau în Cuba și sperau să aibă noroc. Era cât se poate de clar faptul că CIA se afla în spatele acestor operațiuni. În dimineața zilei de 16 aprilie, un bombardier american a

▲ Susținători de-ai lui Batista refugiați în Statele Unite protestează împotriva lui Castro. Mass-media a simpatizat cu ei, iar când Castro a început să desfășoare activități cu un caracter pronunțat comunist, opinia publică americană a devenit puternic anti-cubaneză.

▲ Un vehicul aruncat în aer de o bombă. Bombardierele decolau de pe aeroportul militar din Florida, însă guvernul SUA a negat cu insistență implicarea sa, susținând că bombardamentele erau efectuate de cubanezi expatriați.

În timpul vizitei la Moscova, Guevara îi cere ajutor lui Hrușciov. Uniunea Sovietică era singura țară care i-ar fi putut ține piept Statelor Unite din punct de vedere militar.

Călătorii în timp

EFECTUL DE DOMINO

„Efectul de domino" este un termen inventat în timpul dezvoltării explozive a comunismului. Așa cum o piesă de domino duce la căderea alteia, tot astfel o țară comunistă a declanșat o revoluție comunistă în statul sau statele vecine cu care întreținea legături politice strânse. Acest fenomen a înspăimântat țările capitaliste în mare măsură.

De ce a devenit comunismul atât de puternic în această epocă? Motivul îl constituie Uniunea sovietică. În 1917, după revoluția din Rusia, Uniunea Sovietică a devenit primul stat comunist, iar restul lumii îl privea cu suspiciune. Apoi, după victoria sovietică asupra Germaniei din timpul cel de-al Doilea Război Mondial, urmată de industrializarea accelerată a țării urmând planul cincinal, expedițiile spațiale reușite și războaiele de gherilă din Vietnam și Cuba, sprijinul la adresa comunismului a înflorit în întreaga lume. Era la modă printre cei cu vederi progresiste să devină comuniști, iar celor care refuzau, li se spunea să „urce la bord atâta timp cât mai puteau".

ȚĂRILE AFECTATE DE EFECTUL DE DOMINO	
1945	Declarația de independență a Vietnamului și instituirea regimului comunist în nord
1959	Revoluția din Cuba
1961	Demisia lui Urrutia, Cuba renaște ca stat comunist
1974	Jamaica se orientează spre stânga (influența Cubei)
1975	Laos devine un stat comunist (influența vietnameză)
1976	Reunificarea Vietnamului
1979	Cambodgia și Granada devin state comuniste
1979	Nicaragua devine un stat comunist (influența Cubei)

decolat de pe aeroportul militar din Miami și a bombardat mai multe baze militare din Cuba.

Castro l-a reinvestit imediat pe Guevara în funcția de comandant militar, responsabil cu întărirea armatei pe partea de vest a insulei, aceasta fiind latura cea mai apropiată de Miami. Acesta a înjghebat rapid o armată formată din oameni obișnuiți. În toiul nopții, inamicul a invadat plaja; sosiseră aproximativ 5.000 de cubanezi aflați în exil. Au acostat în bărci pneumatice, mânuind arme americane. Însă riposta armatei lui Guevara a fost promptă și a ținut piept invaziei. Imediat după aceea, armata lui Castro a reușit să ajungă în regiune; invazia a eșuat la numai două zile de la inițierea sa, iar guvernul cubanez s-a declarat victorios.

Prinsă la mijloc între superputeri

Însă guvernul american și CIA nu au renunțat, trimițând agenți în Cuba pentru a destabiliza țara. În mai 1962, comandanții militari sovietici au luat o decizie de o importanță uriașă: au hotărât trimiterea de proiectile sovietice în Cuba. Castro i-a invitat pe Guevara și pe alți 3 consilieri importanți pentru a dezbate problema, însă au fost cu toții de acord în privința aducerii de arme URSS pe teritoriul cubanez. Ulterior, Castro a precizat că s-a împotrivit ideii, însă tensiunea ajunsese deja la vârf și era imposibil de prevăzut următoarea mișcare.

În august, avioanele de spionaj americane au descoperit o bază de rachete în Cuba. În septembrie, a sosit vasul care aducea rachetele. Înspăimântate de aceste evenimente recente, Statele Unite au început să planifice o invazie pe scară largă a Cubei.

Pe 22 octombrie, președintele Kennedy a lansat o blocadă navală, declanșând astfel criza cubaneză. Toți soldații de pe insulă au fost informați în privința situației, iar lui Guevara i s-a cerut iarăși să își reia postul de comandant militar. Armata a transportat arme și muniție în munți, ca preparative pentru război.

Avea Guevara vreo șansă reală de succes în fața puterii militare americane? Nu vom ști niciodată răspunsul la această întrebare, deși Guevara și Castro erau pregătiți pentru un război total. Pe de altă parte, nici poziția Americii nu era una de invidiat: din punct de vedere militar era net superioară, însă Cuba avea relații puternice cu URSS. În cazul în care izbucnea războiul împotriva Cubei, avea acesta să escaleze într-un război nuclear extins cu Uniunea Sovietică?

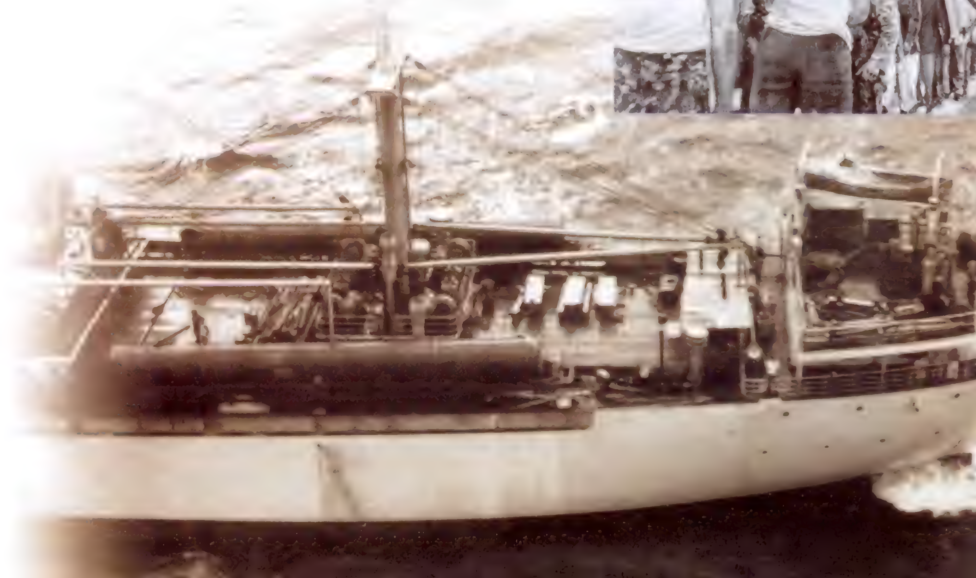
Până la urmă, criza a fost soluționată pe cale diplomatică, iar Statele Unite și-au anulat planurile de invazie a Cubei. În schimb, URSS au fost de-acord să își retragă rachetele de pe teritoriul statului insular. Reușind să evite războiul la limită, Cuba și-a reluat activitatea de refacere a guvernului. Deși criza luase sfârșit, țara era la fel de izolată de națiunile vecine ca și înainte.

▲ Armata americană în timpul invaziei din Granada din 1983, cu scopul răsturnării regimului comunist. Granada alesese calea comunismului sub influența Cubei.

▼ Expatriați cubanezi arestați. Planul inițial al lui Castro și Guevara de a debarca în Cuba eșuează atunci când sunt arestați.

▸ Proiectile la bordul unei nave sovietice cu destinația Cuba. Sovieticii se pregăteau pentru un război nuclear de amploare împotriva Statelor Unite, iar Cuba era locația perfectă de lansare a rachetelor către America.

America de Sud este cuprinsă de entuziasm

Dispariția de după discursul în fața Națiunilor Unite

ÎN DECEMBRIE 1964, a avut loc un eveniment incredibil: Che Guevara și-a făcut apariția la New York City. Deși criza rachetelor cubaneze fusese evitată, Cuba încă nu întreținea relații oficiale cu Statele Unite.

A mers la New York pentru a participa la Conferința Națiunilor Unite ca delegat din partea Cubei. A vorbit cu entuziasm despre revoluția cubaneză, despre intervenția CIA și despre exploatarea americană a țărilor din America Latină. Delegatul american a părăsit sala, furios. Guevara a fost în mod clar încântat de ocazia de a-și admonesta cel mai mare dușman chiar pe teritoriu american, sub ochii delegaților din întreaga lume. Guevara a fost aclamat de comuniști și anti-americani, însă nemulțumirea sa nu se limita la Statele Unite.

În ianuarie 1965, a plecat într-o nouă călătorie în străinătate, trecând prin Ghana, Guineea și Cairo, unde a făcut o declarație extrem de controversată. A criticat aspru URSS, o țară comunistă care se presupunea a fi cel mai important aliat al Cubei. „Din nefericire, singura concluzie pe care o pot trage este că o anumită țară comunistă a devenit între timp pur și simplu imperialistă." „Ar trebui să primim arme pe gratis." Își exprima astfel nemulțumirea la adresa modului în care Rusia se folosea de puterea sa militară pentru a controla alte state comuniste mai mici. Critica a constituit un adevărat șoc pentru URSS, care până atunci îi asigurase un ajutor semnificativ Cubei. Liderii sovietici s-au gândit că ar fi bine să nu dea naștere la controverse sub ochii delegaților din întreaga lume. Pe de altă parte, liderii cubanezi se simțeau și mai jigniți decât sovieticii, astfel încât au avut grijă să specifice clar faptul că declarația lui Guevara nu reprezenta opiniile tuturor cubanezilor. Castro era și el deranjat de tendințele imperialiste ale URSS însă, în calitatea sa de șef al statului, a decis că tăcerea e cea mai bună alegere. Privind la rece situația, era cât se poate de clar ce avea să i se întâmple Cubei, aflate atât de aproape de Statele Unite, în cazul în care ar fi pierdut sprijinul sovietic. Orice s-ar fi întâmplat, se gândeau Castro și miniștrii săi, Cuba trebuia să facă precum doreau sovieticii. La întoarcerea acasă, Guevara a avut o discuție îndelungată cu Fidel Castro. Nu se știe care au fost punctele luate în discuție, însă în mod sigur Castro a menționat probleme provocate de criticile la adresa URSS.

La scurtă vreme după aceea, Guevara a dispărut. S-au răspândit zvonuri despre locurile unde s-ar fi putut duce. Existau voci care pretindeau că fusese ucis de Castro din pricina comentariilor la adresa URSS. Pentru a risipi aceste zvonuri,

▲ Guevara în timpul discursului din fața Națiunilor Unite. Opiniile sale radicale și comportamentul imprevizibil au pus deseori Cuba într-o situație delicată.

▲ Copii amerindieni. Au trăsături rasiale mai apropiate de ale asiaticilor decât de cele caucaziene.

DIN CULISE

POPOARELE DIN AMERICA LATINĂ

În America Latină trăiesc amerindieni, creoli, metiși, mulatri, zambo, negri și numeroase alte rase. Amerindienii sunt locuitorii inițiali din acea regiune, înainte de sosirea europenilor. Creolii se referă la cei de rasă caucaziană născuți în America de Sud, metișii sunt un amestec de sânge caucazian și amerindian, mulatrii sunt în parte negri, în parte caucazieni, iar zambo sunt un amestec de amerindieni și negri.

Acest amestec de rase pe continent nu este un rezultat întâmplător. La începuturi, singurii locuitori erau amerindienii, dar sosirea caucazienilor a dus la nimicirea incașilor și aztecilor, la înrobirea băștinașilor supraviețuitori și la aducerea sclavilor africani ca forță de muncă suplimentară.

Prin urmare, fiecare rasă s-a bucurat de un anume statut. Creolii se aflau în vârful ierarhiei sociale, urmați de metiși, mulatri, negri, zambo și amerindieni. Acest sistem rasist nu mai există, însă componența rasială a populației a avut în mod sigur o anumită contribuție la unele dintre revoluțiile desfășurate în America de Sud.

◂ Castro îl îmbrățișează pe Hrușciov. Castro împărtășea dezgustul lui Guevara la adresa Uniunii Sovietice, însă a avut grijă să nu își facă opiniile publice.

acesta a făcut publică pe 1 aprilie o „scrisoare de adio" a lui Guevara.

„Atâta vreme cât vor exista oameni în căutare de libertate, voi fi alături de ei, să îi ajut. Revoluția sau moartea - până la victoria supremă."

Guevara renunțase, de fapt, de bunăvoie la cetățenia cubaneză înainte de a părăsi țara și menționase că avea să stea în Cuba vreme de cinci ani înainte de a pleca. Însă, odată dusă la bun sfârșit misiunea sa în Cuba, pentru cine mai avea să lupte Guevara?

Și-a stabilit un nou țel: o revoluție mondială. Uniunea Sovietică reușise să convingă multe țări să se revolte și să devină comuniste însă, în ochii lui Che, URSS nu reprezenta comunismul adevărat. Pentru a-și împlini visul unui comunism adevărat, s-a decis să ajute oricare țară ar dori să participe la revoluția mondială. A trimis un mesaj lumii, declarând: „Haideți să avem un nou Vietnam, de două ori, de trei ori, de mii de ori!" Făcea referire la Războiul din Vietnam, în care facțiunea de nord, Viet Nam, a fost victorioasă împotriva Statelor Unite. Un asemenea mesaj constituia o declarație de război la adresa Americii și a tuturor țărilor imperialiste.

Moartea în junglă

Revoluția mondială a lui Guevara a început în Congo, aflat atunci sub dominație belgiană, iar localnicii se luptau din răsputeri pentru dobândirea independenței. Guevara s-a ascuns în păduri și a dus un război de gherilă alături de ceilalți soldați, însă din nefericire, revoluția a eșuat. Atunci, Guevara și-a schimbat ținta și a decis să lupte alături de bolivieni. În acea vreme, Bolivia era guvernată de un dictator, iar oamenii erau nevoiți să îndure suferințe dincolo de orice descriere. Cu siguranță o revoluție avea să fie de bun augur.

În noiembrie, s-a îndreptat spre Bolivia și a început războiul de gherilă alături de încă 40 de persoane. Însă și aici avea să fie dezamăgit: după 11 luni de lupte, eforturile nu păreau să dea deloc rezultate mai bune. Nu s-a bucurat de sprijinul țăranilor, cum anticipase, muncitorii nu au organizat nici ei, la rândul lor, revolte sau demonstrații violente. Nu vedea nicio finalitate a acestui război și a fost în câteva rânduri trădat de membri din propria armată.

Guvernul din Bolivia, pe de altă parte, anticipase această întorsătură a lucrurilor. Se afla la mila gherilelor, însă Statele Unite i-au asigurat ajutor militar și au trimis Beretele Verzi în Bolivia pentru a ajuta la zdrobirea revoluției.

Ziua de 8 octombrie 1967 avea să fie fatidică. Astmul de care suferea Guevara se înrăutățise, astfel încât nu îi mai putea conduce pe rebeli. Ca și cum acesta era momentul mult-așteptat, guvernul a lansat raiduri împotriva lor. Luate prin surprindere, gherilele au suferit pierderi grele. Guevara a continuat să lupte până când arma i s-a defectat, însă fusese deja rănit în bătălie și luat captiv. A fost executat în ziua următoare, deoarece președintele bolivian se temea că avea să evadeze și a cerut execuția sa imediată. Trupul i-a fost plimbat pe străzi, în văzul tuturor, de parcă ar fi fost un animal. Viața lui Guevara a luat sfârșit pe același continent pe care se născuse și crescuse, pe același pământ în care își făurise spiritul revoluționar.

Ulterior, trupul i-a fost îngropat într-un loc secret, rămas necunoscut timp de mulți ani. Însă în 1997, o echipă de cercetare mixtă finanțată de Cuba și Argentina i-a descoperit rămășițele pământești și le-a adus la Santa Clara, Cuba, unde a fost ridicat un monument comemorativ în onoarea sa.

Ultimele cuvinte ale lui Guevara s-au adresat soldaților din armata boliviană: „Eu sunt Che. Valorez mai mult mort decât viu".

▴ Guevara, la scurt timp după execuția sa. Trupul neînsuflețit i-a fost îngropat într-un mormânt secret, deoarece autoritățile din Bolivia se temeau că grupările pro-Guevara ar invada și ataca țara dacă localizarea mormântului ar fi adusă la cunoștința opiniei publice.

▾ Rămășițele deshumate ale lui Guevara la sosirea de pe aeroportul din Havana. Trupul i-a rămas timp de mulți ani într-un mormânt necorespunzător din Bolivia, dar vechiul său camarad, Castro, a ordonat funeralii fastuoase pentru acest erou.

Un război fără mijloace împotriva unui duşman cu armament modern

Guevara nu era soldat, nici Castro, marele lider al gherilelor. Nu aveau arme adevărate, erau puţini la număr şi nu beneficiau de nici un ajutor străin. Pe de altă parte, armata lui Batista avea experienţă în războiul aerian, terestru şi maritim şi beneficia şi de un ajutor substanţial din partea Statelor Unite. Şi totuşi, la final, membri gherilei au fost cei care intonau cântece victorioase. Cum a reuşit Guevara să îşi pună în aplicare planurile secrete pentru a câştiga războiul?

Metoda de supravieţuire

PE 2 DECEMBRIE 1956, expediția lui Guevara a ancorat pe malul cubanez la bordul vasului Bunicuța și a fost observată aproape imediat de una dintre navele lui Batista. Bombardamentul a început pe loc, Bunicuța a fost cuprinsă de flăcări, iar luptătorii de gherilă au încercat să ajungă pe țărm, numai ca să aibă parte apoi de bombardamentul nimicitor al avioanelor de vânătoare.

În cele din urmă, ca urmare a bombardamentelor neîncetate și al raidurilor armatei, din cei 82 de membri ai gherilei mai rămăseseră doar 16 o lună mai târziu. În plus, nu aveau armament adevărat. Armata lui Batista consta din 35.000 de soldați, având în dotare portavioane și tancuri, în timp ce puterea armată a gherilelor era aproape nulă.

Și totuși, nu s-au lăsat cuprinși de disperare. Sub conducerea lui Castro, s-au îndreptat spre munți și au îndurat atacurile, așteptând cu răbdare momentul potrivit pentru a acționa. Au realizat contacte cu tovarășii din orașe, și foarte curând, au putut organiza demonstrații împotriva lui Batista pe tot teritoriul țării.

Într-un război de durată, cel mai important factor îl constituie hrana. La început, soldații au cărat o cantitate minimă de hrană, necesară pentru supraviețuire, și trăiau permanent la limita foametei. Ronțăiau trestie de zahăr găsită pe câmpuri și mâncau fructe culese din cactuși. Beau apa colectată în crăpăturile stâncilor mari, iar uneori erau nevoiți să mănânce pisici sălbatice.

Hrana adusă cu ei dispărea deseori în timp ce se retrăgeau din fața dușmanilor. Unul dintre subordonații lui Guevara a trebuit să aleagă între un prosop și conserve de hrană, înainte de a fugi, și a ales prosopul, pentru că era mai ușor. Lipsa de hrană pe câmpul de bătălie este echivalentul lipsei de arme.

În ciuda acestui aspect, Guevara nu ducea niciodată prea multă mâncare cu el. „Nu vreau să mor pe stomacul gol," obișnuia el să spună, așa încât mânca pe loc orice hrană găsea. „Nu am probleme dacă nu mănânc în fiecare zi, dar atunci când mănânc, mănânc mult.", spunea Guevara, explicând că era o metodă bună de soluționare a

◂ Tancuri cu blindaj ușor folosite de armata lui Batista. Aceste vehicule erau mult mai puternice decât oricare dintre cele aflate în posesia gherilei.

▸ Bombardiere americane B-26 folosite de armata lui Batista. Bombele lansate de inamic aveau un efect devastator asupra gherilelor, care nu aveau nicio modalitate de a riposta sau de a se apăra.

Mulțimea sărbătorește alegerea lui Batista ca președinte al țării. Populația se temea de puterea militară a guvernului, astfel încât se prefăceau că îl sprijină pe președinte.

Soldați din armata națională: mulți ca număr, dar cu prea puțină dorință de a lupta.

Tanc furat de la armata națională. Uneori, membri gherilei reușeau să captureze armament greu, de asalt.

problemei transportului alimentelor atunci când se aflau în mișcare.

Lipsa medicamentelor și a instrumentarului medical era o altă problemă importantă. În cazul lui Guevara, atât ca bolnav de astm, cât și ca medic, era un aspect care îl putea costa viața. Ajunsese totuși să treacă peste atacurile de astm cu ajutorul unor substitute neobișnuite; de exemplu, usca mazăre dulce și îi dădea foc pentru a-i alina crizele de astm. Folosea gloanțe goale în tratamentul cariilor, iar în loc de anestezie, îl înjura cu glas tare pe pacient, în timp ce îl opera.

Dormeau pe pământul tare și îndurau multe alte greutăți, dar de îndată ce sătenii au prins de veste de existența lor, le-au oferit mâncare și adăpost, astfel încât viața li s-a ameliorat treptat.

Tactici militare neobişnuite

Oricât de mult timp erau nevoiți să aștepte până să facă următoarea mișcare, dacă inamicul venea asupra lor, erau nevoiți să lupte. Ceea ce reprezenta o altă problemă gravă pentru luptătorii de gherilă, deoarece duceau lipsă de arme și muniție. În mod normal, le furau de la inamic, însă nu era deloc ușor. În decursul unei lupte, gherilele furau 70 de gloanțe de la inamici, care tocmai folosiseră 900 de gloanțe împotriva lor.

Pentru a câștiga un oarecare avantaj, membrii gherilei făceau uz de metode de luptă incredibil de primitive, care par să fie scoase direct dintr-un serial TV de ficțiune. În loc de grenade, azvârleau dinamită; incendiau clădiri folosind cocktailuri Molotov; săpau gropi în care să cadă inamicul. Înălțau steaguri cu lozinci provocatoare pentru a distrage bombardierele. Se foloseau de furtunurile de pe camioanele de pompieri pentru a împroșca inamicii cu benzină și a le da foc. Pe deasupra, lansau „atacuri acustice"; când, așa cum arată și numele, începeau cu toții să zbiere cu furie, speriindu-i pe atacatori.

Și totuși aceste tactici simple erau suficiente pentru a provoca pierderi în rândul forțelor naționale, care nu erau în mare parte altceva decât niște păpuși îmbrăcate în uniforme militare și înghesuindu-se în număr formidabil. Și chiar dacă luptătorii de gherilă nu aveau arme, soldații se temeau pentru propriile vieți, iar la apariția unuia se și retrăgeau imediat. De fiecare dată când situația lua o turnură disperată, se predau, iar pe măsură ce atacurile de gherilă au crescut ca frecvență, moralul soldaților a scăzut considerabil, astfel că se întâmpla uneori să se predea în grup, alături de comandanți.

E de la sine înțeles că armata nu era compusă numai din nevolnici, iar diferența de echipament era una considerabilă. Gherilele nu puteau contracara în nici un fel atacurile aeriene sau pe cele cu tancuri. Guevara a decis să înființeze o făbricuță de armament în zona în care stăteau și acolo să fabrice arme pe cheltuiala lor. Se foloseau de bombele inamicului pentru crearea propriilor arme; reciclau praful de pușcă din bombele neexplodate. Această fabrică a crescut treptat, astfel încât în 1957 era capabilă să producă artilerie ușoară.

Câştigarea sufletelor oamenilor

Luptătorii de gherilă, aflați într-o situație nefavorabilă în ceea ce privește proviziile și hrana, mai aveau o altă problemă semnificativă: înrolarea soldaților. Un luptător nu putea să facă mai mult decât făcea, iar ei, spre deosebire de armată, nu aveau un sistem de recrutare. Exisa o singură metodă: împrietenirea cu sătenii întâlniți. Astfel una dintre trăsăturile de caracter cele mai importante ale unui lider de gherilă era carisma. Din fericire, atât Guevara cât și Castro o posedau din plin. Erau doi optimiști care nu renunțau niciodată, oricât i-ar fi costat, și le vorbeau cu mândrie sătenilor despre idealurile lor.

Ca medic, Guevara făcea controale medicale de rutină în rândurile sătenilor. Evident, nu primea nicio răsplată financiară, dar astfel le-a câștigat treptat încrederea. Îi trata și pe soldații inamici care se predau și uneori îi elibera. Iar dacă vreun membru al gherilei decidea că această viață nu i se potrivea, îl lăsa să plece fără să fie pedepsit.

Își petrecea timpul învățându-i pe țăranii analfabeți să scrie și să citească. Motivația nu era datoria sa de comandant, ci faptul că le era milă de ei.

O întâmplare anumită spune foarte multe despre bunătatea lui Guevara. Avea întotdeauna cu el un șoricel în rucsac, și ori de câte ori avea ceva timp liber, se juca cu el, așezându-l în pălărie sau lăsându-l să îi stea pe umeri. Altă dată, a descoperit o rață rănită și a tratat-o. Și toate acestea pentru că avea credința fermă că în Cuba, singura clasă privilegiată trebuia să fie copiii, de aceea îi ajuta mereu pe cei mici și neajutorați să îndure tragediile războiului.

Pe de altă parte, Guevara era un luptător neînfricat, care se afla deseori în prima linie și pregătea drumul către victorie. Atunci când membrii gherilei erau nevoiți să se retragă, mergea mereu în urma lor în timpul retragerii către tabără. Atunci când aveau loc raiduri aeriene, în loc să se ascundă în buncăre, se spune că mergea pe afară să privească avioanele inamice.

Atât subordonații, cât și sătenii îl îndrăgeau și îl numeau cu mare drag „Che", uneori chiar și „Usted". Acesta din urmă este un termen politicos pentru „dumneavoastră" în spaniolă. Ambele supranume erau destul de ciudate, însă reflectau admirația pe care i-o purtau prietenii și oamenii din subordine.

Membrii gherilelor ce au luptat sub conducerea lui Guevara și a lui Castro au avut parte din plin de inspirație și de o dorință puternică de eliberare a Cubei.

Guevara își permite o pauză de odihnă în timpul „lungului marș" din 1958.

◂ Castro, în mijloc, punând la cale o strategie. Guevara conducea un corp diferit de armată, însă cei doi făceau un schimb regulat de informații și desfășurau deseori operațiuni concertate.

▸ Mulți dintre membri gherilei erau femei. Și-au descoperit astfel adevărata vocație și au luptat în primele linii.

VISUL NĂRUIT ÎN BOLIVIA
DE CE A EȘUAT STILUL REVOLUȚIONAR CUBANEZ?

Revoluționarii priviți ca teroriști

După revoluția din Cuba, Guevara a scris o carte intitulată „Războiul de gherilă". După cum o arată și numele, în ea a descris tactici utile de gherilă bazate pe propria experiență. Într-o frază spunea: „dacă un grup de 30-50 de soldați devotați se reunesc oriunde în America latină, vor avea puterea necesară de a porni o revoluție." Și într-adevăr, revoluția cubaneză a început de la câțiva luptători și s-a finalizat prin dobândirea independenței țării.

Este însă această tactică aplicabilă altor cazuri? Pornind de la această opinie, a declanșat războaie de gherilă în Congo, apoi în Bolivia, dar cu rezultate dezastruoase. În jurnalul său, publicat post mortem, a descris în detaliu perioada petrecută în Bolivia, dar notițele sunt mult mai întunecate și arată o deprimare profundă, care nu apărea în notițele din timpul revoluției cubaneze.

Un posibil motiv ar fi faptul că, spre deosebire de Cuba, așezată în Marea Caraibelor și bucurându-se de clima sa caldă, Guevara a trebuit să lupte de această dată în munții Anzi, unde vremea era nemiloasă. Iar cel mai important motiv pentru care se simțea deprimat a fost imposibilitatea de a câștiga încrederea și sprijinul localnicilor, așa cum se așteptase. Spre deosebire de sătenii cubanezi, care făcuseră tot posibilul să îi ajute pe luptători și efortul revoluționar, bolivienii se purtau cu răceală. Le ofereau adăpost și hrană, însă nu apreciau cu adevărat motivul pentru care Guevara și camarazii săi veniseră acolo. Guevara era îngrijorat de atitudinea localnicilor și multe rânduri din jurnal sunt pline de disperare.

Privind situația de cealaltă parte a baricadei, criticile aduse de el nu sunt drepte. Mai întâi de toate, cubanezii s-au ridicat la luptă ei înșiși, pornind revoluția, dar în cazul Boliviei, revolta nu a fost începută de bolivieni. Guevara și camarazii săi erau cu toții niște străini, care încercau să declanșeze război în țară. În plus, majoritatea bolivienilor erau descendenți direcți ai băștinașilor indieni, care locuiseră inițial pe acest teritoriu. Deși născuți cu toții pe același continent, localnicii nu puteau să își încredințeze libertatea unor oameni care le erau diferiți, din punct de vedere fizic. În Cuba, unde jumătate din populație este de origine spaniolă, rasa nu fusese niciodată adusă în discuție. În esență, cele două țări erau foarte diferite, iar Guevara, prea prins în propriul entuziasm revoluționar, nu a realizat niciodată acest lucru. În final, îndurând opresiuni îngrozitoare din partea guvernului, localnicii nu au simpatizat niciodată cu gherila, percepându-i pe luptători mai degrabă ca pe niște teroriști ce încercau să declanșeze un război civil.

◂ Beretele Verzi, trupe speciale ale armatei Statelor Unite folosite în Vietnam și Bolivia, care erau specializate în lupta împotriva gherilei.

La țară sau în oraș?

Guevara credea cu tărie că revoluțiile trebuie realizate în forță de către oameni care aveau experiență în răsturnarea guvernelor. Credea că revoluțiile gravitează în jurul unui grup de luptători de gherilă, iar „partidele politice" înființate de oameni aflați în căutarea schimbării nu sunt altceva decât un ocol ineficient pentru a ajunge la aceeași destinație. Guevara împărtășea vederile revoluționare de dinaintea revoluției rusești. Comparându-i punctul de vedere cu cel al lui Lenin sau al lui Mao Tse-Tung, este clar că ideile sale aparțin întrucâtva unei epoci anumite.

Guevara a declarat, de asemenea, că „lupta trebuie să se desfășoare la țară," și a decis astfel să rămână în munți fără să mențină contactul cu orășenii. Unul din motivele succesului de care s-a bucurat revoluția cubaneză a fost faptul că studenții au început mobilizarea, iar muncitorii au sabotat guvernul. Castro întreținea în secret legături cu locuitori din orașe, care puteau să declanșeze un haos uriaș și distrugeri considerabile, deturnând atenția armatei de la gherile. Totodată, aceștia din urmă primeau multe provizii din orașe; de exemplu, în 1957, un membru al gherilei i-a trimis lui Ghevara, din oraș, 200 de haine, 75 de perechi de pantaloni, 150 de perechi de șosete și 17.000 de pachete de muniție.

▴ Susținătorii gherilei din orașele cubaneze încercau să trimită arme de contrabandă la țară, în timpul revoluției cubaneze. Încercau cel puțin să le ofere un sprijin moral luptătorilor.

Cu toate acestea, Guevara nu a recunoscut niciodată efectul pe care luptele urbane l-au avut asupra revoluției, criticându-l pe Castro în câteva rânduri pentru trimiterea gherilelor în orașe. Credea că declanșarea unei revoluții în orașe era mult prea radicală; percepea orașele drept centre de spionaj, niște locuri dezgustătoare unde se adunau burghezii. Astfel încât nu s-a așteptat defel la ajutor din partea bolivienilor care locuiau la oraș. Este clar că nu a învățat o lecție esențială a revoluției cubaneze.

Pe de altă parte, inamicul a fost pregătit pentru orice. Statele Unite îl urmăriseră cu atenție pe Guevara după evenimentele din Cuba, astfel încât au trimis pe loc Beretele verzi în Bolivia, imediat ce au prins de veste de noul plan al lui Che. Aceștia au înăbușit rebeliunea cu succes, iar Guevara nu a reușit astfel să „exporte" revoluția cubaneză pe teritoriul Boliviei. Eșecul i-a marcat și sfârșitul vieții. Această personalitate atât de importantă a avut parte de o moarte cât se poate de banală. Guevara a părăsit lumea la fel cum a fost adus în ea: complet pe neașteptate.

Ambiţioşii luptători pentru libertate din America de Sud

America Latină se confruntă în continuare cu multe probleme interne şi externe. Oamenii suferă în continuare din pricina oprimării dictatorilor şi a exploatării străine. Totuşi, luptătorii pentru libertate îşi fac apariţia de nicăieri. Mulţi dintre ei îşi sacrifică viaţa în lupta pentru semeni şi se împotrivesc dictaturilor. Apoi, după un efort curajos, părăsesc scena politică.

Cel mai bun prieten al lui Che și camarad de arme în Cuba

Fidel Castro (1926-)

Fidel Castro este cel de-al doilea fiu al unui producător de fructe, care avea o plantație de trestie de zahăr. Familia era înstărită, iar Fidel a crescut complet lipsit de griji. Chiar avea o apreciere deosebită pentru Statele Unite dar, după ce a crescut, capitaliștii americani l-au deposedat pe tatăl său de acea plantație, dând naștere spiritului său anti-american.

Castro și-a obținut licența în științe politice înainte de a candida pentru președinție ca membru al partidului socialist. Exact în această perioadă, Batista a inițiat lovitura de stat, iar guvernul militarist astfel instituit a respins constituția. Supărat, Castro l-a dat în judecată pe Batista însă magistrații, temându-se de acesta din urmă, au refuzat cazul.

Înfuriat, Castro a atacat cazarma din Moncaya Bayamo în 1954, în fruntea unui grup de 125 de oameni, acesta marcând începutul unor nenumărate revolte împotriva lui Batista. Atacul a fost clar unul nesăbuit, dar Castro l-a considerat o declarație politică. Cu alte cuvinte, a considerat că acest atac îi va încuraja și pe alții să procedeze la fel. După cum el însuși prevăzuse, atacul asupra cazărmii s-a soldat cu un eșec, dar, ca urmare a exilării sale din Cuba, alți cubanezi nemulțumiți au format o rețea subterană, punând la cale revoluția. Revenind în țara de baștină din Mexic, la bordul Bunicuței, a reușit să îl trimită pe Batista în exil folosindu-se tocmai de această rețea subterană și a ajutat Cuba la reconstrucția administrației guvernamentale.

În momentul declanșării revoluției, Castro era socialist, fără să se împotrivească neapărat comunismului. Inițial a încercat să instaureze un guvern moderat, dar ca urmare a presiunilor exercitate de Guevara și alți luptători din gherilă, țara a devenit din ce în ce mai comunistă.

Ca ofițer militar, Castro a dat dovadă de excelente aptitudini de comandant. Deși a delegat comanda unei părți din armată lui Guevara, el a fost creierul din spatele întregii operațiuni. Cei doi nu au căzut mereu de acord, deoarece Guevara era un om foarte direct, iar Castro un realist. Această tendință a continuat și după revoluție: Castro susținea planuri realiste, mai cuprinzătoare, în timp ce Guevara era în favoarea acțiunilor simple și impulsive. Acest antagonism se datora personalităților diferite, care erau în același timp complementare și le permiteau să lucreze bine împreună.

După moartea lui Guevara, Castro a condus țara prin Războiul Rece și până în ziua de azi, devenind unul dintre cei mai longevivi șefi de stat din lume.

REȚEAUA DE LEGĂTURI PERSONALE

Mahatma Gandhi (1869-1948)

A condus cu succes demonstrații non-violente în India pentru eliberarea țării de sub conducerea britanică. Guevara admira sacrificiul de sine al lui Gandhi și era profund emoționat de povestea sa.

Allen Dulles (1893-1969)

Directorul CIA din acea vreme. A pus la cale mai multe comploturi împotriva guvernului cubanez, inclusiv asasinarea lui Castro și Guevara. A fost ulterior eliberat din funcție de Kennedy, care nu îi aproba metodele.

John F. Kennedy

Fidel Castro

Ho Și Min (1890-1969)

Părintele Vietnamului. A condus demonstrațiile anti-franceze, luptând apoi împotriva Statelor Unite. Guevara a fost impresionat de sprijinul neabătut acordat de întreaga țară în lupta pentru câștigarea independenței.

Pancho Villa

Tupac Amaru II

Karl Marx (1818-1883)

Economist german care a inițiat ideea comunismului. Ca rezultat al teoriilor sale, au apărut partide comuniste în întreaga lume. Guevara a fost puternic influențat de lucrările lui Marx și a aderat la rândul său la comunism.

Mao Tse-Tung

Nichita Hrușciov (1894-1971)

Prim-ministru al Uniunii Sovietice în acea vreme. A dezavuat politica de teroare a predecesorului său Stalin și a reușit să reducă tensiunile dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite. A avut, pe de altă parte, probleme cu China și s-a luptat cu dificultăți pe plan intern.

Juan Domingo Peron

- Oameni cu opinii similare
- Relații politice
- Adversari politici
- Inamici

▲ Personajele din casetele pe fundal gri sunt prezentate detaliat în acest capitol.

Un dictator anti-american neobișnuit

Juan Domingo Peron (1895-1974)

Peron este considerat unul dintre cei mai influenți politicieni moderni din Argentina, însă o astfel de etichetare urmează unui lung șir de argumente contradictorii.

Pe de o parte, se argumentează că a fost un socialist progresist, pe baza numeroaselor revoluții la care a participat în perioada de început a carierei sale politice. Pe de altă parte, cei care argumentează că a fost un dictator de extremă dreaptă, susțin că nu a fost altceva decât un comandant militar care a pus la cale o lovitură de stat, a reglementat libertatea de expresie și a eșuat în tentativa de reformă economică a țării. Este interesant de remarcat însă că opinia lui Guevara nu intră în niciuna din cele două categorii.

Guevara a părăsit Argentina parțial din pricina urii familiei sale față de președintele Peron. Însă într-o scrisoare ulterioară, adresată tatălui său, Guevara menționează că „Orice s-ar întâmpla, Argentina trebuie să își sprijine președintele." Era convins că pentru a rezista presiunilor externe din partea Statelor Unite, țările din America Latină au nevoie de patrioți adevărați care să guverneze națiunile. În acea epocă, Guevara devenea din ce în ce mai anti-american, ca urmare a călătoriei în Guatemala și Mexic. Deși își părăsise țara natală, prefera să o vadă sub conducerea unui dictator decât sub controlul capitaliștilor americani.

Juan Domingo Peron s-a născut la periferia orașului Buenos Aires. În 1911, a făcut școala militară și a intrat ulterior în armată. În 1943 a participat la lovitura de stat condusă de armată, cu ajutorul țării vecine, Brazilia, și a fost desemnat ca secretar de stat al Ministerului Muncii, pentru ca ulterior să își croiască drum până la poziția de vice-președinte. Un anti-american fervent, în timpul mandatului său ca șef al Ministerului Muncii, l-a acuzat pe președinte de simpatii americane, după ce acesta a declarat război Japoniei și Germaniei. Această acuzație controversată l-a adus în situația de a-și depune demisia în câteva rânduri. Statele Unite nu au contenit cu criticile la adresa guvernării sale, însă Peron nu a permis niciodată amestecul acestora în politica argentiniană. Se găseau prea puțini politicieni pe tot teritoriul Americii de Sud care să fie gata să tensioneze relațiile cu SUA într-o asemenea măsură.

A sprijinit cu putere drepturile muncitorilor, o caracteristică neobișnuită la dictatorii din acea vreme. Peron a devenit președinte în 1946 și a urmărit dezvoltarea economică și industrializarea țării, dar în 1955 a plecat în exil, ca urmare a unei lovituri de stat. A revenit în Argentina 18 ani mai târziu, ca președinte, însă a decedat subit după numai 9 luni, în urma unui atac de cord.

Conducătorul unei superputeri mondiale care îl considera pe Che un inamic personal

John Fitzgerald Kennedy (1917-1963)

Guevara îl considera pe John F. Kennedy drept unul dintre cei mai mari rivali ai săi, alături de Batista. La doi ani după revoluţia cubaneză, Kennedy a devenit cel de-al 35-lea preşedinte american, a evitat un potenţial conflict cu Uniunea Sovietică şi a investit multă energie în asigurarea păcii mondiale. Pe de altă parte, a menţinut poziţia agresivă a predecesorilor săi împotriva Americii de Sud şi chiar a aprobat un plan de invazie a Cubei.

Unul din motivele pentru care Statele Unite se amesteca într-o asemenea măsură în problemele ţărilor latino-americane este importanţa deosebită pe care America de Sud o reprezintă pentru SUA. Marile corporaţii americane aveau investiţii uriaşe în America de Sud. În Cuba, de exemplu, înaintea revoluţiei, 40% din terenul arabil era proprietatea corporaţiilor americane. Acesta este motivul pentru care SUA nu puteau sta să urmărească în linişte evenimentele din Cuba, fără să acţioneze la rândul lor. Americanii au privit cu extremă suspiciune reformele agrare iniţiate de Guevara, care stipulau ca terenurile să fie confiscate de la marile corporaţii şi împărţite săracilor. SUA au finanţat lovitura de stat reuşită din Guatemala, pentru a se asigura că asemenea reforme agrare nu aveau să fie puse vreodată în practică.

Acestea ar fi motivele pentru care America a obstrucţionat deseori politica Cubei. Însă a servit tocmai la împingerea Cubei de partea URSS şi aproape că a condus, până la urmă, la un război nuclear între cele două superputeri.

Ajungând atât de periculos de aproape de un război devastator, Kennedy şi-a anunţat dorinţa de promovare a păcii mondiale. A pretins că dacă America va instaura cu forţa un regim pacifist într-o anumită ţară, nu se va ajunge niciodată la pacea adevărată. „Utilizarea dialogului pentru soluţionarea problemelor şi expansiunea militară într-un ritm lent vor aduce beneficii atât Statelor Unite, cât şi Uniunii Sovietice," declara Kennedy, anunţându-şi propunerea de dezarmare. A mai anunţat şi încetarea testelor nucleare realizate de Statele Unite.

Această declaraţie a provocat uriaşe controverse în SUA. Conservatorii pretindeau că începea să devină comunist, iar acesta ar fi fost motivul asasinării sale, potrivit unei versiuni. Ceea ce ar însemna că asasinarea sa la Dallas în 1963 ar fi un rezultat direct al revoluţiei cubaneze. Kennedy îi considera pe revoluţionarii cubanezi drept cei mai mari inamici ai săi.

Părintele revoltelor populare

Tupac Amaru II (1742-1781)

Într-o scrisoare adresată mamei sale din Mexic, Guevara nota: „În martie, se va naşte descendentul lui Tupac Amaru". Era felul său de a spune că prima soţie, Hilda, avea să dea naştere în curând unui copil.

Tupac Amaru a fost un erou peruvian care a fost martor al distrugerii civilizaţiei incaşe de către armata spaniolă. Guevara îl amintea în scrisoare deoarece soţia sa, Hilda, provenea din acelaşi sat cu Amaru. Există multe personalităţi istorice cu numele de Tupac Amaru, dar cel mai cunoscut dintre toţi a fost Tupac Amaru II. Pe numele său real Jose Gabriel, acesta era un metis născut în Peru. Era comandant de divizie în armată, dar, la aflarea descendenţei sale din Tupac Amaru, şi-a schimbat pe loc numele. Tupac Amaru I a fost un prinţ incas care a supravieţuit distrugerii imperiului de către spanioli şi a luptat până la moarte la Machu Picchu, împreună cu alţi supravieţuitori.

Aflând de faptele eroice ale predecesorului său, Tupac Amaru II, observând acţiunile desfăşurate de spanioli în America de Sud, s-a decis să reclame teritoriul care odinioară aparţinea incaşilor. Cererea i-a fost complet ignorată de autorităţile spaniole, iar când a asistat la supliciul muncitorilor indieni forţaţi de un soldat spaniol să lucreze într-o mină în condiţii abjecte, l-a executat pe soldatul în cauză. Indienii s-au adunat în forţă în sprijinul său şi au dat frâu liber frustrării acumulate la adresa spaniolilor. Revoltele civile s-au răspândit cu repeziciune în întreaga ţară, până la graniţa cu Bolivia.

Forţele de ocupaţie spaniolă au reacţionat violent la tentativa indienilor de a îi exila pe caucazieni şi de a reface Imperiul Incaş, zdrobind cu repeziciune revolta. Tupac Amaru, aflat în custodia spaniolilor, a fost executat şi dezmembrat.

În vremurile moderne, Tupac Amaru II este recunoscut ca eroul care a iniţiat mişcarea de independenţă. Numeroasele răzmeriţe care au avut loc în Anzi după moartea sa au fost în întregime inspirate din activitatea sa şi se poate spune că este fondatorul revoltelor în stil latino-american.

Mexicanul puternic de la care comandanții de gherilă au învățat tactici militare

Pancho Villa (1878-1923)

Eroul mexican Pancho Villa s-a născut în 1878, într-o familie de țărani din nordul Mexicului. Pe numele său real Doroteo Arango Arambula, și-a arătat temperamentul nestăvilit încă de tânăr. La vârsta de 16 ani l-a împușcat pe moșierul care tocmai se certa cu sora sa mai mare, refugiindu-se apoi în munți, unde a dus o viață de bandit. A ajuns de temut din pricina hoției și a adoptat ulterior numele tatălui său, Francisco Villa. Pancho este un apelativ afectuos pentru Francisco. Era un bandit extrem de periculos și disprețuia metodele ocolite sau lașe. În 1910, a participat la efortul de a răsturna guvernul mexican, alăturându-i-se lui Emilano Zapata și Alvaro Obregon. Tacticile utilizate de Villa erau atât de iscusite, încât i se spunea deseori Napoleon. În bătălie, își dispunea cavaleria într-un șir lung, unic, care treptat se strângea în jurul inamicului. Nu-i făcea plăcere să stea în spatele frontului și să dea ordine, astfel încât se afla mereu în fruntea trupelor.

Nici după alungarea dictatorului mexican, țara nu a avut parte de pace, deoarece noii lideri politici se aflau pe poziții complet antagonice. În acea vreme, 90% dintre mexicani erau fermieri care nu dețineau pământ și care trăiau la bunul plac al moșierilor bogați, iar Zapata susținea reforme agrare radicale pentru a-i ajuta pe țărani. Pe de altă parte, Obregon, favoritul maselor, sugera schimbări moderate care să permită țării să se industrializeze. Între cei doi a izbucnit un conflict, iar la scurtă vreme după aceea, întreaga țară a fost înghițită de războiul civil.

Villa a luptat de partea lui Zapata, dar a fost lipsit de putere în fața mitralierelor lui Obregon. S-a predat și a devenit fermier, însă în 1923, la întoarcerea în orășelul natal, a fost împușcat mortal de niște localnici. A fost un anti-american convins și a trecut granița în mai multe rânduri, provocând răzmerițe în Statele Unite. Și, deși este reprezentat ca un erou în cântecele de leagăn mexicane, are o imagine foarte proastă în SUA.

În perioada petrecută în Mexic, Guevara a auzit legendele care circulau despre Villa și i-a împărtășit sentimentele anti-americane. Ulterior, când a fost comandant în forțele de gherilă, a încercat să pună în practică tacticile lui Villa pentru a evita captura. Influența lui Villa asupra lui Guevara s-a evidențiat în special către finalul efortului revoluționar, când Guevara avea obiceiul de a se furișa printre inamici și a-i ataca înainte ca aceștia să poată reacționa în vreun fel.

Liderul partidului comunist chinez admirat cu fervoare de tânărul Guevara

Mao Tse-Tung (1893-1976)

Guevara resimțea o admirație deosebită pentru Uniunea Sovietică și anticipa cu ardoare vizita în țara în care comunismul a început. Treptat, însă, și-a dat seama că guvernul spiona constant populația, o forța să muncească și trata celelalte state comuniste mai mici ca pe niște colonii. În timpul întâlnirilor cu sovietici, afla de la ei istorisiri despre mușamalizări de-ale guvernului și tăinuirea adevărului, care l-au tulburat profund pe Guevara. Pe de altă parte, avea încă o părere bună despre China. Era tot o țară mare, de talia Rusiei, dar avea încă o atmosferă plăcută. Pe deasupra, China îi fusese de mare ajutor Cubei după revoluție, când țara era practic în ruine. S-a îndrăgostit de această națiune și era profund fascinat de politica sa.

„China m-a învățat că revoluția cubaneză nu era în realitate o revoluție," declara Guevara în 1960 în timpul vizitei din China. Guevara a fost aclamat ca un erou în China și a avut o întâlnire emoționantă cu Mao Tse-Tung.

Mao Tse-Tung s-a născut către finele Dinastiei Qing în cătunul Shaosan din centrul țării. S-a alăturat partidului comunist chinez după înființarea acestuia și a ocupat funcția de președinte al partidului după instaurarea Republicii Populare Chineze. Și-a pierdut poziția după ce reformele sale revoluționare nu au avut succesul scontat, dar a revenit la putere în timpul Revoluției Culturale, unde a rămas până la moartea sa în 1976. A fost, de asemenea, comandantul armatei într-o serie de bătălii de durată împotriva revoltelor interne, împotriva Japoniei și a gherilelor, publicând apoi o carte intitulată „Lupta de gherilă". Tânărul Guevara vedea în Tse-Tung un mentor și îi purta un respect nețărmurit.

Când soția sa Hilda a născut o fetiță în 1956, Guevara a privit copilul și a exclamat: „Seamănă cu Mao Tse-Tung!" Avea o frunte înaltă, bărbie dublă și privire blândă. Cu excepția ochilor, nu era neapărat un chip cu care să te mândrești, dar pentru Guevara, un mare fan de-al lui Mao, copilul era frumos tocmai din acea pricină. Până la urmă, s-a dovedit că ajutorul acordat Cubei de China a fost o manevră politică inspirată pentru a câștiga respect în ochii statelor comuniste. Și deși China aspira să devină o altă Rusie, Guevara și-a păstrat respectul deosebit pentru această țară până când a murit.

Revoluționarul legendar – spiritul protestatar răspândit în întreaga lume

După moartea lui Guevara, renumele i-a devenit popular în întreaga lume. A demonstrat tuturor că războaiele se pot câştiga şi cu arme net inferioare, iar stilul său de viață liber, rătăcitor, a dat naştere „exploziei Guevara". Popularitatea nu i-a scăzut nici în timpurile noastre, chiar dacă Războiul Rece şi comunismul aparțin acum trecutului. Eroul latino-american a devenit o legendă şi este păstrat mereu viu în inimile oamenilor de pretutindeni.

Puterea eternă a „invenției"

ANII '50 ȘI '60 au fost deceniile dezvoltării mișcării comuniste. Guverne comuniste apăreau pretutindeni pe glob și aveau un efect de domino unul asupra celuilalt. Uniunea Sovietică se extindea treptat, absorbind din ce în ce mai multe țări est-europene în sfera sa de influență. Acest gen de acțiuni imperialiste desfășurate de guvernul sovietic constituiau o adevărată trădare la adresa tuturor celorlalte state comuniste, care credeau că URSS le va proteja împotriva Statelor Unite, astfel încât urmau întocmai instrucțiunile date de aceasta. Multe națiuni comuniste depindeau de Uniunea Sovietică pentru a le apăra în cazul crizelor, dar au fost dezamăgite. Cel mai bun exemplu în acest sens în constituie China; Mao Tse-Tung îl displăcea pe Hrușciov într-atât încât era cât pe ce să declanșeze un conflict armat cu Uniunea Sovietică. Acest conflict a provocat apariția unor probleme în rândul statelor comuniste, care se vedeau în imposibilitatea de a face alegerea justă.

Guevara le-a fost de mare ajutor în timpul acestor crize. Și-a îndreptat criticile atât la adresa Statelor Unite, cât și la adresa Uniunii Sovietice. Revoluția la nivel mondial era scopul său suprem și era de acord să acorde ajutor oricui se simțea oprimat și dorea să se revolte, curajul său inspirându-i pe mulți alții. Această tendință a continuat și după moartea sa. La vederea trupului neînsuflețit al lui Guevara, care-și dăduse viața pentru a sprijini revoluția dintr-o țară care nici măcar nu era a sa, mulți tineri curajoși au decis să devină „următorul Guevara" și s-au alăturat avântului revoluționar din întreaga lume. În Japonia, aceasta a fost o epocă a protestelor împotriva implicării americane în Vietnam și a tratatului de pace dintre Japonia și SUA. Guevara a fost cel care i-a inspirat pe toți acești oameni să își apere crezul în fața unor guverne din ce în ce mai puternice.

Mulți au interpretat greșit mesajul lui Guevara. Un grup antisemit a deturnat un avion, atacato-

Avion de asalt american folosit pentru a efectua bombardamente în nordul Vietnamului. Americanii au fost ținta criticilor severe pentru lansarea de bombardamente chimice lipsite de discernământ asupra Vietnamului de Nord.

Moderați sunt cei cărora le este teamă sau cei care se gândesc să ne trădeze într-un fel.

rii purtând tricouri cu chipul lui Guevara, iar în Bolivia, un grup necunoscut de teroriști, cunoscut sub numele de „Brigada Guevara" l-a asasinat pe președinte. Aceste grupări s-au folosit de violență pentru a îmbunătăți viețile unui număr mic de oameni, în numele lui Guevara. Terorismul e doar o modalitate prin care oamenii atrag atenția asupra crezului și existenței lor, și nu ar trebui comparat cu motivațiile care au dat naștere revoluției cubaneze. Guevara și adevărații săi urmași nu pot fi puși pe picior de egalitate cu teroriștii. În bătălie, acesta a dat dovadă de bunătate în fața inamicilor și i-a apărat mereu pe cei neajutorați.

▲ Tancurile sovietice intră în Praga, capitala Cehoslovaciei. Uniunea Sovietică le considera pe celelalte state comuniste drept „țări satelit" și le exploata deseori.

Cuba post-Guevara

După căderea Zidului Berlinului la finele secolului al XX-lea, comunismul a dispărut brusc și revoluțiile au rămas în trecut. Eroii comuniști au fost treptat dați uitării. Și totuși mai sunt câțiva care încă se bucură de respect în lume, iar Guevara se numără printre ei.

Un motiv este faptul că a fost mai mult decât un simplu vehicul de facilitare a răspândirii marxismului. Citise opere publicate de Marx, Troțky, Mao Tse-Tung și alții, fiind ușor influențat de fiecare. Analizând câteva idei pentru care Che lupta, cum ar fi protejarea celor slabi, refuzul ingerinței națiunilor puternice în politica locală etc., este evident de ce a devenit Che comunist. Nutrea un respect imens pentru Pancho Villa și Gandhi, fără ca vreunul dintre ei să fie comunist. Castro i se asemăna mult în acest sens. După revoluție, a încercat să conducă țara pe calea sa, și nu să copieze alte state socialiste și comuniste.

Amândoi aveau viziuni utopice pe care le-au făcut țeluri în timpul conducerii. Guvernul ar trebui să protejeze dreptul oamenilor la libertatea de exprimare, liderii trebuie să se ocupe de probleme de interes public, iar deciziile politice tre-

◀ Președintele american Nixon în timpul vizitei din China din 1972. Problemele pe care China le avea cu Rusia au dus la o apropiere dintre China și America. Conflictul ideologic dintre est și vest a devenit astfel mult mai complicat.

▶ Studenți japonezi în timpul protestelor și mișcărilor sociale ale anilor '60 din secolul trecut.

◂ Președintele rus Gorbaciov în timpul vizitei din Cuba din 1989. Castro și-a păstrat poziția pro-sovietică după moartea lui Guevara, dar, la scurtă vreme după această vizită, Uniunea Sovietică s-a prăbușit.

▸ Transfugi cubanezi îmbarcați pe plute, încercând să se refugieze în Statele Unite. Cotele de producție greu de realizat îi determinau pe mulți să aleagă exilul.

buie să reflecte opinia publică. În timpul zilelor sale libere, Guevara mergea pe șantiere și îi ajuta pe muncitori. Acest spirit al unității naționale este exact ce căutau amândoi.

După moartea lui Guevara, la finele anilor '60, Cuba a intrat într-o perioadă de schimbare. Această perioadă, denumită complet eronat „epoca Guevara", a adus schimbări pe care Guevara în mod sigur nu le-ar fi acceptat. Guvernul a început să limiteze libertatea cuvântului și a interzis activitățile recreative; au fost implementate cotele obligatorii de producție și astfel și-a făcut apariția birocrația, spre surprinderea oamenilor obișnuiți. În această perioadă, aproximativ 100.000 de cubanezi au fugit din țară.

Ulterior, Castro a recunoscut că a fost o greșeală și a relaxat o parte dintre interdicțiile aplicate, însă din nefericire, bunul nume al lui Guevara a fost afectat pentru totdeauna.

Cuba este în continuare un stat comunist, sub conducerea lui Castro, însă restricțiile economice au fost îndulcite pentru a face loc unei piețe a liberului schimb. Fiind inițial un socialist, nu un comunist, Castro a revenit la idealurile de la începuturi.

▾ Comandantul afgan de gherilă Ahmad Shah Massoud. Obișnuia să subtilizeze provizii din camioanele de aprovizionare, complicând situația pentru armata sovietică. Subtilizarea proviziilor din camioane se număra, de asemenea, printre specialitățile lui Guevara.

Cheia războiului de gherilă

Guevara și revoluția cubaneză au deschis drumul unui val de schimbări în întreaga lume. În acea vreme, ideea unanim acceptată era că „fără un efort conjugat al gherilelor, localnicilor și fără ajutor străin, o revoluție nu este posibilă".

Și totuși, Guevara și adepții săi au demonstrat cum, fără a accepta ajutor străin, este posibil ca o revoluție să fie încununată cu succes. Pe deasupra, nu erau militari, ci mai degrabă luptători cu o pregătire non-militară. Guevara a atribuit victoria tocmai faptului că nu fuseseră pregătiți după tipicul instrucției din armata cubaneză. A atras uneori crize de ilaritate din pricina trupelor sale neinstruite, însă acestea se comportau exemplar în bătălie.

Carlos Marguera poate fi considerat un succesor al lui Guevara. Marguera a reunit o grupare de gherilă în Brazilia într-o încercare de a aprinde scânteia revoluției. Cea mai mare parte a luptelor s-a desfășurat în orașe, însă în rest a urmat strategia lui Guevara. În loc să organizeze greve sau alte mișcări politice, el și adepții săi au pus mâna

◂ Tanc al armatei sovietice capturat de gherilele afgane. Una dintre strategiile gherilei constă în desfășurarea luptei cu ajutorul armelor inamicului.

▸ Tricouri imprimate cu imaginea lui Che Guevara vândute la un magazin în Havana pentru a sărbători aniversarea funeraliilor cubaneze ale lui Guevara. O mulțime de modele de tricouri cu Guevara sunt vândute foarte bine în întreaga lume.

◂ Avion deturnat de teroriști aterizând în Uganda în 1976. Teroriștii purtau cu toții tricouri având chipul lui Guevara imprimat pe ele.

▴ Reprezentări miniaturale ale lui Guevara și Castro aflate la vânzare în magazinele de suveniruri din Cuba.

pe arme și au trecut direct la război. A fost ucis însă într-un schimb de focuri cu polițiștii brazilieni înainte de a-și putea vedea visul împlinit.

Pe de altă parte, există exemple de revoluții în stil Guevara care au fost încununate de succes, iar cel mai important exemplu în acest sens îl constituie cea din Afganistan. Aici, luptătorii de gherilă au ținut piept armatei sovietice invadatoare folosindu-se de armament dobândit din altă parte și i-au forțat pe sovietici să părăsească țara. Acesta a fost primul exemplu de succes al unei revoluții stil gherilă. Conducătorul luptătorilor, Massoud, era un adept neabătut al lui Guevara.

Legenda continuă

În Cuba zilelor noastre se pot întâlni efigii de-ale lui Guevara pretutindeni, iar copiii spun deseori că doresc să fie ca el atunci când se fac mari.

Circulă numeroase istorisiri despre cât de modest era Guevara. Imediat după revoluție, un student l-a întrebat dacă i-ar putea adopta numele, iar acesta a replicat: „Nu mai vorbi prostii.", refuzând să accepte până și o astfel de modestă onoare. Locuia într-o casă fără perdele și fețe de masă. Când a participat la conferința Națiunilor Unite, purta pantofi rupți. Se spune, de asemenea, că ofițerul care l-a executat pe Guevara a fost nefericit tot restul vieții, din pricina faptei sale. În Bolivia, printre țărani, a dobândit întrucâtva aureola unui sfânt la care oamenii se roagă atunci când sunt bolnavi. Guevara continuă să trăiască în lumea legendelor și este o raritate printre politicienii recenți să fii stimat atât de mult de oamenii din întreaga lume.

„Moderația se află doar la un pas de trădare", le spunea Guevara celor pe care îi încuraja să lupte până la capăt pentru ceea ce cred că este just.

John Lennon, membru al trupei Beatles, declara că „omul cel mai în vogă al epocii a fost Guevara". Oamenii se află într-o căutare perpetuă de eroi. Iar cât timp aceștia sunt în viață, sunt deseori singuri, fac prea puține pentru ei înșiși, luptă pentru crezul lor, sunt buni cu cei neajutorați și, ceea ce e mai important decât toate, nu renunță niciodată.

Guevara s-a numărat printre acei eroi adevărați care se regăsesc de obicei doar în cărți sau în artă.

O pictură uriașă cu chipul lui Guevara pe zidul unei clădiri din Havana. Această efigie măiestrit realizată a chipului lui Guevara conferă un farmec aparte întregii străzi.

100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

CHE GUEVARA

DeAGOSTINI